

FINANTSINSPEKTSIOONI 2008. AASTA AASTAARUANNE

Tallinn 2009

Finantsinspektsioon
Sakala 4
15030 TALLINN

Telefon +372 668 0500
Faks +372 668 0501
E-post: info@fi.ee
Veebileht: www.fi.ee

Majandusaasta algus: 1. jaanuar 2008
Majandusaasta lõpp: 31. detsember 2008
Põhitegevusala: Finantsjärelevalve teostamine
Juhatus: Raul Malmstein, Kilvar Kessler, Andres Kurgpõld, Kaido Tropp
Audiitorkontroll: AS PricewaterhouseCoopers

SISUKORD

Finantsinspektsiooni 2008. aasta aastaaruanne

1. Juhatuse esimehe pöördumine

2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus

3. Finantsinspektsiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspektsiooni lühitutvustus

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

3.2.2. Juhatuse tegevus

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

3.3. Järelevalvetegevus

3.3.1. Uute tegevuslubade väljastamine ja emitentide prospektide registreerimine

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

3.3.4. Basel II ja sisemised riskihindamismeetodid

3.3.5. Rahapesu tõkestamine

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijapoliitika

3.4.1. Finantsinspektsiooni prioriteedid ja tegevus tarbijate harimisel

3.4.2. Finantsinspektsioonile esitatud tarbijate pöördumised

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

3.5.1. Ülevaade õiguskeskkonna kujundamisest

3.5.2. Aruandluse ühtlustamine ja optimeerimine

3.5.3. Finantsinspektsiooni juhendid

3.6. Rahvusvaheline koostöö

3.6.1. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Liidu finantsjärelevalve komiteedes

3.6.2. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Keskpankade süsteemi komiteedes

3.6.3. Rahvusvaheline koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

3.6.4. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

3.6.5. Koostöö välisriikide järelevalvetega

3.6.6. Rahvusvahelised missioonid

4. Finantsinspektsiooni 2008. aasta tulude-kulude aastaaruanne

Tulude-kulude aastaaruanne

Bilanss

Selgitused 2008. aasta bilansi juurde

5. Sõltumatu audiitori aruanne

Austatud lugeja,

2008. aasta läheb kindlasti ajalukku: ülemaailmseks kasvanud finants- ja majanduskriisil on vaieldamatult oluline mõju Eesti majanduse ja finantssektori tänastele ja homsetele arengutele. Kuigi kriisi mõju nii riigi, ettevõtja kui ka üksikisiku tasandil on märkimisväärne, on hea meel tõdeda, et oleme Eestis seni suutnud vältida finantsteenuste pakkujate kokkukukkumist ja maksumaksjate raha kasutamist turuosaliste ja finantssüsteemi stabiilsuse hoidmiseks. Siiski tuleneb väga oluline mõju nii läbi investeeringute väärtuse languse kui ka laenuraha hinna tõusu. Pinged kapitaliturgudel, pankade vähene usaldus üksteise suhtes ja võetavate riskide osaliselt ratsionaalne, osaliselt emotsionaalne ümberhindamine avaldab otsest mõju laenupakkumisele. Loomulikult ei aita see kaasa meie majanduskliima paranemisele. Finantssektori jaoks tervikuna suurenesid riskid 2008. aasta jooksul oluliselt.

Pankade laenuportfellide ülikiire kasvu periood lõppes juba 2007. aasta suvel. Täna võime juba rääkida pankade koondlaenuportfelli vähenemisest. 2008. aastat ilmestab ka pankade turuosade arvestatav muutus eelkõige kahe suurema panga kahjuks. Meie pangandussektorit tervikuna iseloomustas eelmisel aastal viivislaenude suhtelisel kiire kasv. Vastav tase on suhteliselt kõrgem väikepankadel ning väiksematel välisfiliaalidel. Makseviivitused on sagenenud kõikides kliendigruppides ehk tegemist on üldise majandustsükli pöördumise tagajärgede, mitte üksikute probleemsete klientidega. Eeldame viiviste ja krediidikahjumite jätkuvat suurenemist. Samas on pankade kapitalipuhvrid piisavad ning pangad on võimelised moodustama provisjone kuni neli korda suuremate viivislaenude katteks ilma täiendava kapitalivajaduseta. Tänu erakorralistele tuludele on pankade kasumlikkus seni vähenenud oodatust vähem.

2008. aastal pöörasime varasemast suuremat tähelepanu pankade krediidi- ja likviidsusriskide analüüsile, lisaks täiendavale analüüsile suurendasime tähelepanu ka erinevate tugevusanalüüsides ehk stress-testide läbiviimisele nii krediidiasutuste kui ka kindlustusseltside osas.

Meie finantsturgude integratsioon Skandinaavia turgudega ja globaalse finantskriisi piiriülene olemus sunnib meid tegema väga aktiivset koostööd nii Rootsi finantsjärelevalve kui ka Balti riikide kolleegidega. Viimase kahe aasta jooksul on meie koostöö naabritega liikunud *ad hoc* koostööprojektidest nn järelevalvelise koostöö kolleegiumite suunas, mis

katavad mitmepoolsete kokkulepete alusel kogu järelevalvelise töö spektri. Nende kolleegiumite töö on pikaajaliselt planeeritav ja põhineb ühistel riskihinnangutel. Finantsinspektsiooni võimekust ja kiiret arengut nii riskipõhise järelevalve teostamisel kui ka rahvusvahelise koostöö osas hindasid kõrgelt nii Rahvusvahelise Valuutafondi audit Eesti finantsstabiilsuse raamistiku osas ja Moneyvali audit rahapesu tõkestamise tõhususe osas.

Kriisijuhtimise raamistiku tugevdamiseks sõlmisime Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga kokkuleppe, mis sätestab iga institutsiooni täpse rolli ja koostöömehhanismid kriisolukordade ennetamisel ja vajadusel ka juhtimisel.

Peame jätkuvalt üheks oma peamiseks töösuunaks tarbijate teadlikkuse ja finantsalase kirjaoskuse tõstmist. Täiendame igapäevaselt oma tarbijaportaali www.minuraha.ee eesmärgiga tuua sageli keerulised rahandusvaldkonna küsimused inimestele lähemale ja muuta need arusaadavamaks. Tõlkisime meie tarbijaharidusportaali vene keelde, et pakkuda emakeelset tasakaalustatud ja objektiivset informatsiooni ka neile, kelle emakeel ei ole eesti keel. Minuraha veebikülje külastatavus on aasta jooksul kahekordistunud, seega on olemas tarbijate arvestatav huvi ja vajadus tänases olukorras tugineda põhjalikele teadmistele.

Täna kõik kolleegid ja koostööpartnerid hea töö eest. Soovin kõigile edu keeruka majandusolukorraga toimetulekul.

Lugupidamisega

Raul Malmstein
juhatuse esimees

2. Finantsinspektsiooni juhatuse kinnitus

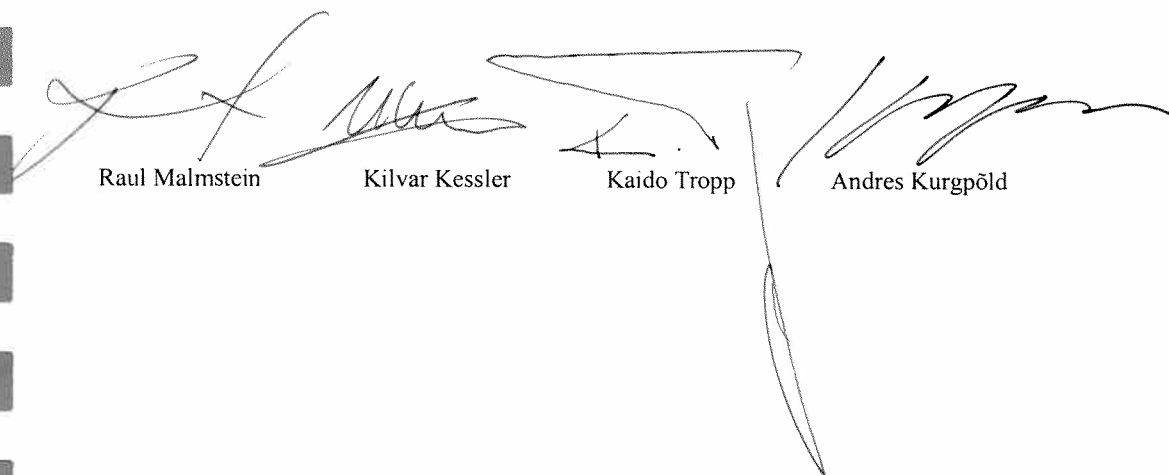
Tallinnas, 16. märtsil 2009. aastal

Käesoleva aastaaruande koostas Finantsinspektsiooni juhatus ja see on esitatud kinnitamiseks Finantsinspektsiooni nõukogule. Aastaaruanne esitatakse Riigikogule.

Käesolev aastaaruanne sisaldab Finantsinspektsiooni:

- Tegevusaruannet lk 3-52;
- Tulude - kulude aastaaruannet lk 53-57;
- Bilanssi lk 58;
- Audiitori järeldusotsust lk 59.

Finantsinspektsiooni juhatus kinnitab, et aastaaruandes toodud faktiline informatsioon on tõene ning Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruanne on vastavuses Finantsinspektsiooni seadusega ja rakendatud arvestuspõhimõtetega.

Raul Malmstein Kilvar Kessler Kaido Tropp Andres Kurgpõld

-Initsialiseeritud ainult identifitseerimiseks	
-Initialed for the purpose of identification only	
Intsiaalid/initials	<u>LP</u>
Kuupäev/date	<u>16.03.09</u>
PricewaterhouseCoopers, Tallinn	

3. Finantsinspeksiooni tegevusaruanne

3.1. Finantsinspeksiooni lühitutvustus

Finantsinspeksioon on autonoomse pädevuse ja eelarvega finantsjärelevalve asutus, mis tegutseb järelevalve teostamisel riigi nimel ja on oma tegevuses ja otsustes sõltumatu.

Finantsjärelevalve tegevuse eesmärgiks on aidata kaasa finantsteenuseid pakkuvate ettevõtete stabiilsuse ja teenuste kvaliteedi tagamisele ning seeläbi toetada Eesti rahasüsteemi usaldusväärsust ja stabiilsust. Järelevalve eesmärk on tagada, et finantsasutused suudavad kliendi ees võetud kohustused tulevikus täita - maksta välja hoiused, kindlustuskahjud või kogutud pensioni jmt. Samuti on Finantsinspeksiooni oluliseks ülesandeks aidata kaasa Eesti finantssektori efektiivsuse suurenemisele, süsteemsete riskide vältimisele ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele. Järelevalve tööks on ka selgitada, millised on riskid tarbijate jaoks ja pakkuda neile teavet ning tuge finantsteenuste valimiseks. Oluline on samuti finantsvaldkonna süsteemsete riskide vähendamisele ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele suunatud töö.

Finantsinspeksiooni seadus võeti Riigikogus vastu 9. mail 2001. aastal ning ühendatud järelevalve alustas tegevust 1. jaanuaril 2002. Finantsinspeksioon ühendas Eesti Panga alluvuses tegutsenud Pangainspeksiooni ning Rahandusministeeriumi haldusalas tegutsenud Kindlustusinspeksiooni ja Väärtpaberiinspeksiooni.

Finantsinspeksiooni tegevust kavandab ja juhtimist kontrollib Finantsinspeksiooni nõukogu. Nõukogu koosneb kuuest liikmest, kellest kaks on liikmed ametikoha järgi ning neli nimetatavad liikmed. Nimetatavatest liikmetest pooled nimetab ja kutsub tagasi rahandusministri ettepanekul Vabariigi Valitsus ja pooled Eesti Panga presidendi ettepanekul Eesti Panga nõukogu. Finantsinspeksiooni nõukogu esimees on ametikoha järgi rahandusminister.

Finantsinspeksiooni strateegia aastateks 2007 – 2010 seab inspeksiooni tegevuse põhieesmärkideks piiriülese järelevalvelise võimekuse tõusu, ennetavate järelevalvemeetodite osakaalu kasvu, finantsteenuste tarbijate teadlikkuse tõstmise, avatud kommunikatsiooni ja organisatsioonikultuuri ning Eesti finantssektori rahvusvahelise konkurentsivõime tagamise läbi tegevuse efektiivsuse ja minimaalse vajaliku bürokraatia.

organisatsioonikultuuri ning Eesti finantssektori rahvusvahelise konkurentsivõime tagamise läbi tegevuse efektiivsuse ja minimaalse vajaliku bürokraatia.

3.2. Juhtimine ja organisatsioon

3.2.1. Nõukogu tegevus

Nõukogu koosseis

Finantsinspektsiooni nõukogusse kuulusid seisuga 31. detsember 2008: esimees:

- Ivari Padar, rahandusminister

liikmed:

- Andres Lipstok, Eesti Panga president
- Matti Klaar, Šveitsi aupeakonsul Eestis, kindlustustegevuse ekspert
- Ruut Mägi, audiitortegevuse ekspert
- Andres Sutt, Eesti Panga asepresident
- Veiko Tali, Rahandusministeeriumi finants- ja maksupoliitika asekancler

Nõukogu otsused

2008. aastal toimus neli korralist nõukogu koosolekut.

Nõukogu kinnitas Finantsinspektsiooni 2007. aasta aastaaruande ja aruandeaasta kasumi summas 3 060 000 krooni, mis arvati eelarvereservi eesmärgiga kindlustada institutsiooni jätkusuutlikkus.

Kinnitati Finantsinspektsiooni 2009. aasta eelarve summas 71 639 000 krooni ning tehti ettepanek rahandusministrile 2009. aasta järelevalvetasu mahuosa määrade kinnitamiseks. Eelarve koostamisel lähtus nõukogu finantsturgude madalseisu arvestades konservatiivsuse põhimõttest.

Nõukogu juhtis inspektsiooni tegevust kavandades erilist tähelepanu ülemaailmsest finantskriisist tingitud olukorra igakülgse analüüsimise ja võimalike ennetavate tegevuste kavandamise vajadusele ning sellest johtuvalt ka teiste riikide järelevalveasutustega igapäevase järelevalvelise informatsiooni operatiivsele vahetamise olulisusele. Samuti

3.2.2. Juhatuse tegevus

Juhatuse koosseis

Finantsinspektsiooni juhatusse kuulusid seisuga 31. detsember 2008: esimees:

- Raul Malmstein (ametisse nimetatud alates 16. jaanuar 2006);

liikmed:

- Kilvar Kessler (ametisse nimetatud alates 01. jaanuar 2008)
- Andres Kurgpõld (ametisse nimetatud kolmandaks ametiajaks alates 01. jaanuar 2008)
- Kaido Tropp (ametisse nimetatud kolmandaks ametiajaks alates 01. jaanuar 2008)

Juhatuse esimehe volituste tähtaeg on neli aastat, liikmete volituste tähtaeg kolm aastat.

Juhatuse otsused

2008. aastal toimus 48 juhatusse koosolekut, kus tehti 130 haldusotsust.

2008.aastal olid juhatusse kõrgendatud tähelepanu all ennekõike likviidsus- ja krediidiriski valdkonnad ning rahvusvahelisest finantskriisist tulenevate mõjude analüüsimine. Sealhulgas osaleti siseriikliku finantskriiside reguleerimise õigusliku raamistiku väljatöötamisel.

Samuti oli üheks prioriteetseks valdkonnaks Euroopa Liidu finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID raamistiku tutvustamine turuosalistele ning Hea ühingujuhtimise tava rakendamisega seotud teemad.

Tulenevalt muutustest majanduskeskkonnas tuli pöörata senisest suuremat tähelepanu investeerimis- ja pensionifondide osakuomanike õiguste kaitsmisele, sealhulgas võrdse kohtlemise printsiibi nõude täitmisele. Jätkuvalt oli juhatusse tegevuse keskmes finantsteenuste tarbijate teadlikkuse tõstmine, seda nii vastava veebilehe kui ka soovituslike juhendite kaudu.

Juhatuse liikmete vastutusvaldkonnad

- Juhatuse esimees **Raul Malmstein** vastutab inspeksiooni strateegia kujundamise, üldjuhtimise ja juhatuse töö korraldamise, kogu järelvalvetegevuse koordineerimise ja tõhusa toimimise, institutsionaalse arengu ja siseriikliku koostöö koordineerimise, välis- ja avaliku suhtluse ning väliskoostöö koordineerimise, siseauditi korraldamise, töötajate koolituse korralduse ning sisekommunikatsiooni toimimise eest.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- o Juhatuse esimehe abi
- o Kommunikatsioonijuht
- o Personali- ja koolitusjuht
- o Rahvusvahelise koostöö koordinaator
- o Siseaudiitor
- o Tarbijahariduse projektijuht

- Juhatuse liige **Kilvar Kessler** vastutab turujärelvalve ja õigusosakonna töö eest, sealhulgas väärtpaberituru järelvalve, järelvalveliste õigusküsimuste koordineerimise ja vajadusel ettevalmistamise, finantssektori regulatiivse keskkonna arengu ja finants- ning järelvalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas või koostöös teise juhatuse liikmega ja rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkondades.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- o Turujärelvalve divisjon
- o Õigusosakond

- Juhatuse liige **Andres Kurgpõld** vastutab kapitalijärelvalve valdkonna toimimise ja arengu eest, sealhulgas krediidasutuste, kindlustusandjate, investeerimisühingute ning muude järelvalve alla kuuluvate finantsasutuste järelvalve eest rõhuasetusega järelvalve subjektide riskide seirele, maksevõimelisusele ja muudele kapitalijärelvalvelistele aspektidele. Samuti tegevuslubade andmise ja kehtetukstunnistamise ja finantsasutuste juhtide ning aktsionäride usaldatavusnõuetele vastavuse eest. Tema vastutusvaldkond hõlmab ka regulaarse aruandluse kogumise protsessi ja selle arengut ning rahvusvahelist koostööd oma vastutusvaldkonnas.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- o Kapitalijärelevalve divisjon
- o Regulatsioonide ja aruandluse divisjon

Juhatus liige **Kaido Tropp** vastutab finantsteenuste järelevalve ja inspeksiooni siseteenuste toimimise ning arengu eest, sealhulgas finantsteenuste järelevalve, finantssektori regulatiivse keskkonna arengu ja finants- ning järelevalvepoliitiliste seisukohtade väljatöötamise eest oma vastutusvaldkonnas, piiriüleste teenuste teavituse korralduse, rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonna, inspeksiooni eelarveprotsessi korralduse, organisatsiooni tugiteenuste toimimise ja arengu, infotehnoloogia protseduuride väljatöötamise ja rakendamise ning rahvusvahelise koostöö eest oma vastutusvaldkonnas.

Tema vahetusse vastutusalasse kuuluvad:

- o Finantsteenuste järelevalve divisjon
- o Siseteenuste osakond

3.2.3. Organisatsiooni areng, personalipoliitika ja koolitus

Finantsinspeksioon väärtustab avatud organisatsiooni põhimõtteid ning sellest lähtuvalt on Finantsinspeksiooni personalipoliitika aluseks nii kõrge järelevalvelise standardi tagamine läbi kompetentsete ja motiveeritud töötajate kui ka avatud töökultuur. Neid eesmärke silmas pidades on välja töötatud inspeksiooni värbamis- ja koolituspoliitika ning motivatsioonisüsteem, mille aluseks on töötajate tööpanuse õiglane kompenseerimine.

2008. aastal viidi Finantsinspeksioonis läbi olemasolevate ametikohtade kaardistus, mille käigus kirjeldati töökohtadega seotud peamised tööülesanded, ametikohtade asendatavus, võtmeisikute töökoormused ning ühtlasi identifitseeriti seni katmata, kuid Finantsinspeksiooni jaoks prioriteetsed valdkonnad.

Seisuga 31. detsember 2008 oli Finantsinspeksioonis moodustatud 70 ametikohast täidetud 68. Neist 3 töötajaga olid töösuhted ajutiselt peatatud nende lapsehoolduspuhkusel viibimise ajaks ning üks töötaja töötas Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitee CEBS-i sekretariaadis. Tulenevalt olukorrast finantssturgudel ning tuginedes välismissioonide, sealhulgas Rahvusvahelise Valuutafondi IMF finantssektori hindamissiooni (*Financial Sector Assessment Program*, FSAP) viidetele, otsustas Finantsinspeksiooni nõukogu aasta lõpus suurendada Finantsinspeksiooni ametkohtade arvu 1. jaanuarist 2009 viie koha võrra

kuni 75 ametikohani.

2008. aastal asus Finantsinspeksiooni tööle 7 uut töötajat ja lahkus 3 töötajat. 2008. aastal sõlmis Finantsinspeksioon suveperioodiks ka 2 praktikalepingut. Praktikakohtade pakkumine võimaldab Finantsinspeksioonil rakendada õppureid näiteks uurimuste läbiviimisel, kasvatades endale seeläbi tulevast töötajaskonda.

Finantsinspeksioonis töötas aasta lõpu seisuga 43 naist ja 25 meest. Finantsinspeksiooni töötajate keskmine vanus on 35 aastat. Töötajaskonna keskse osa moodustavad finantsanalüütikud, riskijuhid ja juristid. Kõik Finantsinspeksiooni töötajad omavad kõrgharidust. 2008. aasta lõpu seisuga õppis magistriõppes 10 ja doktoriõppes 3 töötajat.

Finantsinspeksiooni kui organisatsiooni väärtusteks on kompetentsus, avatus ja otsustavus. Suurendamaks inspeksiooni avatust ja toimimise efektiivsust ning lähtudes heast haldustavast viis uuringukeskus Klaster 2008. aastal läbi Eesti finantssektori turuosaliste arvamusuuringu. Uuringu eesmärk oli saada tagasisidet nii rahuolu kohta inspeksiooni sisulise töö kui ka töötajate kompetentsusega. Tervikuna on uuringu tulemused kättesaadavad Finantsinspeksiooni kodulehelt: http://www.fi.ee/failid/Turuosaliste_arvamusuuring.pdf. Turuosalistes andsid Finantsinspeksiooni töötajatele ja tööle kõrge hinnangu, rõhutati töötajate asjatundlikkust ja suhtelist avatust võrreldes näiteks meie kolleegidega teistes Balti riikides, kelledega paljudel turuosalistel on oma töös olulisi kokkupuutepunkte. Kõlama jäid seisukohad, et Finantsinspeksioon ja tema töötajad on kompetentsed, objektiivsed ja suhtlemiseks avatud.

Finantsinspeksioon hindab oma töötajaid, pakkudes neile nii motiveerivat kompensatsioonipaketti, tunnustades parimaid kui ka investeerides töötajate koolitusse ja erialasesse arengusse. Finantsinspeksiooni palgapoliitika lähtub eeldusest, et töötasu keskmine suurus peab olema finantssektori tööjõuturul konkurentsivõimeline.

Töötajate koolitus

2008. aastal uuendati Finantsinspeksiooni töötajate koolitus- ja arenduspoliitikat eesmärgiga paremini suunata töötajate erialast enesetäiendamist. On selge, et vaid kõrgelt kvalifitseeritud, professionaalsed ja motiveeritud töötajad suudavad tagada Finantsinspeksiooni seadustest tulenevate nõudlike ülesannete täitmise. Koolituste

planeerimisel lähtutakse organisatsiooni strateegilistest vajadustest ja iga töötaja personaalsest arenguvajadustest. Viimased selgitatakse välja arenguveestluste käigus, mille raames toimub ka töötajate eelmise perioodi tulemuste hindamine ja uute eesmärkide seadmine eesiseivaks perioodiks.

2008. aastal osalesid Finantsinspeksiiooni töötajad nii Eestisestel kui ka väliskoolitustel. Lisaks toimus ka erialaseid inspeksiioonisiseseid koolitusi. Koolituseks kulutatud summad moodustasid ligikaudu 5% Finantsinspeksiiooni personalikuludest. Koolituskulu ühe inspeksiiooni töötaja kohta oli 17 096 krooni (koos lähetuskuludega).

Töötajate koolitus- ja arenduskontseptsiooni üks osa on stažeerimise võimaldamine välisjärelevalvetes ning teistes rahvusvahelistes finantsjärelevalvega seotud organisatsioonides. Stažeerimise eesmärk on lisaks oskuste, teadmiste ning kogemuste vahetamisele ühtse järelevalvelise kultuuri arendamine ja järelevalvetevahelise koostöö tõhustamine.

3.2.4. Siseaudiitori kokkuvõte

Finantsinspeksiiooni siseaudiitori ametikoht on loodud Finantsinspeksiiooni seaduse alusel. Siseaudiitor allub ja annab aru juhatusel, kes suunab siseaudiitori tegevust, kinnitades siseaudiitori strateegilise plaani neljaks aastaks ja täpsemad tööplaanid kvartalite kaupa. Siseaudiitori missioon on aidata juhatusel saavutada organisatsiooni eesmäärke parimal võimalikul moel ja mõistlike kuludega. Siseaudiitor juhindus oma tegevust kavandades ja läbi viies *The IIA (The Institute of Internal Auditors)* siseaudiitorite eetikakoodeksi põhimõtetest, kuid siseauditi rahvusvaheliste standardite põhimõtteid järgis niivõrd, kuivõrd neid on võimalik ja mõistlik väikeses organisatsioonis järgida.

Siseaudiitor sai täita oma ülesandeid sõltumatuna ja objektiivselt. Siseaudiitori peamistes ülesannetes ja töökorralduses olulisi muudatusi 2008. aastal ei toimunud ning koostöö juhatusel oli väga hea. Juhatus arutas siseaudiitori märgukirju ja auditite tulemusi vastavalt nende laekumisele, tegevuse aruannet ja ülevaadet olulisematest riskidest kord kvartalis.

Siseaudiitori siseauditi ala tegevust suunas peamiselt strateegiline plaan aastateks

2007 – 2010, millest tulenevalt auditeeris siseaudiitor 2008. aastal peamiselt kahte valdkonda: inspeksiooni põhitegevust ehk tegevust finantsjärelevalve korraldamisel ning organisatsiooni siseelu ja töökorraldust. Inspeksiooni põhitegevuse valdkonna auditite olulisemad teemad olid krediitdiasutuste loataotluste menetluste, olulisemate järelevalvejuhtumite, inspeksiooni järelevalvelise riskihindamise protsessi ja turuosaliste tegevust suunavate soovituslike juhendite hindamine. Siseauditi fookuses oli ka inspeksiooni tegevuse hindamine finantsteenuste tarbijate teavitamisel, sh. tarbijaveebis oleva teabe kättesaadavuse ja kasutatavuse hindamine. Organisatsiooni siseelu ja töökorralduse valdkonna auditite tähtsamad teemad olid inspeksiooni töötasu- ja motivatsioonisüsteemi, koolitusvajaduste kaardistamise ja koolituste korralduse, uue asjaajamiskorra rakendamise, ametipangakaartide kasutamise sihipärasuse ja õiguspärasuse, andmebaaside kasutamise ja juurdepääsuõiguste andmise praktika ning laekunud arvete käitlemise protsessi hindamine. Samuti ka järelevalvesubjektide arvamusuuringu korraldamise hindamine.

Siseaudiitor ei avastanud 2008. aastal organisatsiooni siseelu ja töökorralduse valdkonna auditite ja menetluste käigus ühtegi olulise raiskamise või väärkasutuse juhtumit ega eelarvedistsipliini olulist rikkumist. Inspeksiooni juhtimis- ja kontrollisüsteem toimis olulises ulatuses põhjendatud ootuste kohaselt. Nõukogu ja juhatuse otsuste ning juhatuse esimehe käskkirjade täitmise distsipliin oli hea.

Siseaudiitori hinnangul toetas juhatuse 2008. aastal jätkuvalt tegevusi inspeksiooni maine ja usaldusväärsuse tõstmiseks ning konkurentsivõime tugevdamiseks tööjõuturul.

Huvide konflikti ennetamise meetmed toimusid seaduses sätestatud nõuete kohaselt, Finantsinspeksiooni ametnikud suhtusid huvide konflikti ennetamisse küllaldase vastutustundega. Siseaudiitori seitsmeaastane töökogemus kinnitab samas, et õigusselguse ja õiguskindluse huvides on vaja muuta huvide konflikti juhtumite ennetamist ja avastamist puudutavat õigusnormistikku.

3.3. Järelevalvetegevus

3.3.1. Uute tegevuslubade väljastamine ja emitentide prospektide registreerimine

Tegevuslubade väljastamine

2008. aastal andis Finantsinspeksioon tegevusloa kolmele uuele fondivalitsejale ja täiendava tegevusloa ühele turul tegutsevale fondivalitsejale. Fondivalitseja tegevusluba anti AS-ile Limestone Investment Management ja AS-ile Redgate Varahaldus (praeguse ärinimega AS Redgate Asset Management). Nordea Pensions Estonia AS-ile anti fondivalitseja tegevusluba kohustuslike ja vabatahtlike pensionifondide valitsemiseks ning vabatahtlike pensionifondide valitsemiseks fondivalitseja täiendav tegevusluba ERGO Varahalduse AS-ile.

Tabel 1:

Tegevuslubade väljastamine 2008. aastal	
Valdkond	Tegevusloa omandaja
Fondivalitseja	AS Limestone Investment Management
Fondivalitseja	AS Redgate Asset Management
Fondivalitseja	ERGO Varahalduse AS (täiendav tegevusluba)
Fondivalitseja	Nordea Pensions Estonia AS

Finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID alusel kehtestatud väärtpaberituru seaduse muudatus sätestab, et investeerimisnõustamisega võivad täna Eestis tegeleda ainult vastavat tegevusluba omavad finantsasutused. Tegevusloa väljastab Finantsinspeksioon. Seoses 19. novembril 2007 jõustunud seadusemuudatusega oli järelevalvesubjektidel kohustus seaduses ettenähtud üleminekuperioodi jooksul esitada inspeksioonile teade osutatavate investeerimisteenuste kohta ning vajadusel taotleda investeerimisnõustamiseks täiendav tegevusluba.

Lihtsustatud menetluse raames väljastati tegevusload investeerimisnõustamiseks järgmistele järelevalvesubjektidele: AS Avaron Asset Management, AS Danske Capital, AS Gild Financial Advisory Services, AS Kawe Kapital, AS KIT Finance Europe, AS LHV Varahaldus, AS Lõhmus, Haavel ja Viisemann, AS SEB Pank, AS SEB Varahaldus, Swedbank AS (kuni 17. märtsini 2009 AS Hansapank), AS Trigon Alternative Funds, AS Trigon Funds, AS Trigon Securities, Cresco Väärtpaberite AS, Ergo Varahalduse AS, Evli Securities AS, Marfin Pank Eesti AS. Üldmenetluse raames väljastati investeerimisnõustamise tegevusluba AS-ile Gild Fund Management.

Filiaalide asutamisevabaduse load

Euroopa Liidu (EL) liikmesriikide finantsasutuste filiaalid võivad pakkuda Eestis kõiki oma koduriigis pakutavaid finantsteenuseid, milleks neil on olemas tegevusluba. EL liikmesriikide finantsasutuste filiaalide järelevalvekorraldus põhineb vastastikuse usalduse põhimõttel. Filiaali järelevalve eest vastutab päritoluriigi järelevalveasutus. Filiaalile ei rakendu Eesti seadusandlusest tulenevad kapitalinormatiivid ja piirangud.

Finantsinspeksioon kogub sellele vaatamata paljudelt väliskrediitiasutuste filiaalidelt järelevalvelist aruandlust eesmärgiga analüüsida, kuidas filiaalide tegevus võib mõjutada Eestis väljastatud tegevusloa alusel tegutsevaid turuosalisi. Kui välisfinantsasutus pakub Eestis teenuseid tegevusluba omava tütarettevõtja vahendusel, teostab tütarettevõtja üle täieulatuslikku järelevalvet Finantsinspeksioon.

2008. aasta jooksul asutasid teistes EL liikmesriikides registreeritud finantsasutused Eestis kolm krediitiasutuse filiaali:

Tabel 2:

Filiaalide asutamine Eestis 2008. aastal

Valdkond	Filiaal Eestis
Krediitiasutus	Pohjola Bank Plc Eesti filiaal
Krediitiasutus	Danske Bank A/S Eesti filiaal
Krediitiasutus	AB Bankas Snoras Eesti filiaal

Olulise osaluse menetlused

Isikud, kes soovivad omandada olulist osalust Eestis tegevusloa alusel tegutsevas finantsasutuses, peavad vastama seadusega kehtestatud usaldusväarsuse kriteeriumitele. Olulisemateks nõueteks on isiku laitmatu ärialane reputatsioon, läbipaistvad ärisidemed ja võime tagada ettevõtte usaldusväärne juhtimine. Finantsinspeksioonil on õigus keelata olulise osaluse omandamine kui isik Finantsinspeksiooni hinnangul nimetatud nõuetele ei vasta.

2008. aasta jooksul viis Finantsinspeksioon läbi kolm olulise osaluse menetlust. Kõikides menetlustes langetas Finantsinspeksioon positiivse otsuse.

Tabel 3:

Oluliste osaluste omandamine 2008. aastal		
Valdkond	Subjekt	Osaluse omandamist taotlenud isik
Fondivalitseja	AS GILD Property Asset Management	AS GILD Partners
Kindlustusandja	Seesam Life Insurance SE	Wiener Städtische Versicherung AG Vienna Insurance Group
Krediidiasutus	Tallinna Äripanga AS	AS Leonarda Invest

Piiriülene teenuste pakkumine

Teistes Euroopa Liidu liikmesriikides tegevusluba omavad finantsasutused ei pea Eestis finantsteenuste pakkumiseks Finantsinspeksioonilt tegevusluba taotlema. Piiriüleste teenuste osutamist võib alustada peale seda, kui välisriigi järelevalveorgan on teavitanud Finantsinspeksiooni finantsasutuse soovist pakkuda Eestis teenuseid ning edastanud Finantsinspeksioonile seaduses nõutud andmed. 2008. aastal kasvas jätkuvalt piiriüleste teenuste pakkujate arv, kasv oli märkimisväärsim investeerimisteenuste valdkonnas.

Tabel 4:

Piiriüleste teenuste pakkujad Eestis	Arv seisuga 31. detsember 2008	Arv seisuga 31. detsember 2007
Pangateenused	219	183
Investeerimisteenused	886	367
Kahjukindlustusteenused	313	272
Elukindlustusteenused	80	64
Kindlustusmaakleri teenused	736	615
Kindlustusagendi teenused	1170	1082
Fondivalitsemisteenused	10	9
Investeerimisfondid	62	58
E-raha teenused	13	7

Kindlustusvahendajate nimekirja kandmine

Eestis tegutsevad kindlustusvahendajatena kindlustusmaaklerid ja -agendid. Kindlustusmaakler esindab kindlustusvõtja huve. Kindlustusagent esindab kindlustusseltsi huve, vahendades ühe konkreetse kindlustusandja teenuseid. Seisuga 31. detsember 2008 tegutses Eestis 26 kindlustusmaaklerit ja 1003 kindlustusagenti.

2008. aastal kanti kindlustusmaaklerite nimekirja 5 kindlustusmaaklerit:

Tabel 5:

2008. aastal nimekirja kantud kindlustusmaaklerid

Kindlustusmaakler	Clemenc Kindlustusmaakler OÜ
Kindlustusmaakler	AAA Kindlustusmaakler OÜ
Kindlustusmaakler	Smart Kindlustusmaakler AS
Kindlustusmaakler	Fix-Kindlustus Kindlustusmaakler OÜ
Kindlustusmaakler	Credo Kindlustusmaaklerid OÜ

Kindlustusagendid kannab kindlustusagentide nimekirja kindlustusselts, keda agent esindab. Kindlustusagentide nimekiri on kättesaadav Finantsinspektsiooni veebileheküljel www.fi.ee.

Prospektide ja ülevõtmispakkumiste registreerimine

Väärtpaberituru seaduse kohaselt tuleb seoses väärtpaperite kauplemisele võtmisega Finantsinspektsioonis registreerida ja avalikustada nõutele vastav prospekt. 2008. aastal registreeris Finantsinspektsioon neli noteerimisprospekti: AS-i ABC Grupp, Balti Investeeringute Grupi Pank AS-i ja AS-i SEB Pank võlakirjade noteerimisprospektid ning AS-i Merko Ehitus aktsiate noteerimisprospekti.

Tulenevalt väärtpaperituru seadusest kontrollib Finantsinspektsioon ka ülevõtmispakkumise vastavust õigusaktidele ning koostab ülevõtmispakkumise prospekti ja teate. 2008. aastal koostas Finantsinspektsioon Carlsberg Estonia Holding OÜ ülevõtmispakkumise Saku Õlletehase AS-i kõigi aktsiate omandamiseks.

Valla- ja linnaeelarve seaduse kohaselt tuleb valla ja linna kinnine ja avalik võlakirjaemissioon registreerida Finantsinspektsioonis. 2008. aastal registreeriti Finantsinspektsioonis Tartu linna võlakirjaemissiooni prospekt kinnise pakkumise läbiviimiseks.

3.3.2. Turuosaliste riskianalüüs ja tegevuse monitooring

Pangad

Pankade riskianalüüsi viidi 2008. aastal läbi tavapärase kuu- ja kvartalialalüüside vormis. Alalüüside käigus hinnatakse Eestis tegutsevate krediidasutuste kõiki olulisemaid riskivaldkondi – nii krediidi- kui ka operatsiooni-, likviidsus-, turu- ja muid riske, tuginedes nii kvantitatiivsele kui ka kvalitatiivsele informatsioonile. Alalüüside tulemused olid oluliseks sisendiks järelevalvetegevuse planeerimisel ning esmaseks infoallikaks kohapealsete kontrollide planeerimisel ja läbiviimisel.

Majanduskeskkonna ja kinnisvaraturu arenguid arvestades pöörati erilist tähelepanu kinnisvaralaenudega seotud riskijuhtimise protsessidele ning laenustandardite järgimisele pankade poolt. Finantsinspeksiooni jätkuva monitooringu käigus jälgitakse pankade poolt väljastatud eluasemelaenude mahtude ning laenuitingimuste muutusi, kommerts-kinnisvara ning arendusprojektide finantseerimist, samuti kinnisvaralaenude kvaliteeti. Selleks, et pankade laenuportfelli kvaliteeti paremini hinnata, viis Finantsinspeksioon läbi täiendava alalüüsi nelja suurema panga – Swedbank AS-i (kuni 17. märtsini 2009 AS Hansapank), AS-i SEB Pank, Danske Bank A/S Eesti filiaali ja Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaali - kinnisvaraga tagatud eraisikute laenude kvaliteedi osas. Üle 60 päeva viivises olevate laenude alalüüs näitas, et eraisikute kinnisvaralaenude kvaliteet 2008. aastal oluliselt halvenes. 2008. aasta lõpu seisuga ulatus üle 60 päeva viivises olevate laenude jääk ca 2 miljardi kroonini moodustades 1,9% eraisikute kinnisvaraga tagatud laenuportfelist (võrdluseks: 2007. aasta lõpu seisuga oli vastav näitaja 0,5%). Eraisikute viivislaenude kiiret kasvu tuleb tõdeda kõigi suuremate pankade puhul, samas olid pankade kapitalipuhvrid võimalike kahjumite katmiseks tugevad. Selgesti oli eristatav probleemsete laenude suurem kuhjumine 2006. - 2007. aasta jooksul väljastatud laenude puhul, mis moodustasid kokku ligi kaks kolmandikku kõikidest viivislaenudest. Raskusi oma kohustuste täitmisel oli ülekaalukalt eraisikutel, kelle poolt laenatud summa suurus jääb alla 600 000 krooni.

Seoses maailma finantsturgudel toimunud sündmustega oli 2008. aastal Finantsinspeksiooni kõrgendatud tähelepanu all likviidsusriski monitooring. Regulaarselt kaardistati pankade olukorda likviidsuse tagamisel ning kujundati hinnangud likviidsusriski realiseerumisele ning anti hinnang likviidsusriski juhtimisega seotud protseduuridele ja sisekordadele.

Samuti keskenduti pankade teenusestandardi sisustamisele lepingueelse teabe esitamisel. Selleks kehtestas Finantsinspeksioon kaks uut soovituslikku juhendit: Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele ja Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepingueelsele teabele. Juhendite eesmärgiks on suunata krediitiasutusi avaldama enne lepingu sõlmimist klientidele asjakohast ja piisavat teavet, et tagada eeldused teadlike investeerimis- ja laenuotsuste tegemiseks.

Kindlustusseltsid

Eestis tegutses 2008. aasta lõpu seisuga juba kuus välisriikide kahjukindlustusseltsi filiaali. Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud elukindlustusseltside tegevus on samas märkimisväärses mahus laienenud naaberriikidesse. Seega on kindlustusseltside järelevalves iga aastaga üha tähtsam koostöö teiste riikide järelevalvetega.

Kahjukindlustusseltside järelevalves kontrollis Finantsinspeksioon 2008. aastal eelkõige kahjude käsitlemise protseduure ning Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendi Üldnõuded kindlustuslepingute täitmist. Elukindlustuse valdkonnas jätkati nn stresstestide ehk tugevusanalüüside tegemisega, et hinnata finantsturgude languse mõju kindlustusandjatele.

Samuti koostab Finantsinspeksioon kvartaalseid riskipõhiseid analüüse kindlustussektori arengute kohta. 2008. aastal viidi lisaks regulaarsetele analüüsidele läbi mitmed erakorralised analüüsid, näiteks osaleti kohustusliku kogumispensioni väljamaksete põhimõtete väljatöötamisel. Alates 2009. aasta 1. jaanuarist on kohustusliku kogumispensioniga liitunud ja vanaduspensioniiikka jõudnud inimesed õigustatud saada II sambast väljamakseid ühe võimalusena ka kindlustuslepingu sõlmimise kaudu. Finantsinspeksiooni analüüsis pöörati tähelepanu erinevatele pensioni väljamaksmise võimalustele ning tehniliste eraldiste arvutuse ja kasumi jaotamise põhimõtetele. 2008. aasta teisel poolaastal esitas Finantsinspeksioon kindlustusseltsidele mitmeid *ad hoc* päringuid, et hinnata ülemaailmse finantskriisi mõjusid kindlustusandjatele. Peaesmärgiks oli kontrollida seltside jätkusuutlikkust usaldatavusnõuete täitmisel.

Kindlustusvahendajad

Kindlustusvahendajate järelevalves keskendus Finantsinspeksioon eelkõige kindlustusmaakleri kutsestandardi kujundamisele osas, mis puudutab maakleri poolt kindlusvõtja kindlustushuvi väljaselgitamist ja kindlustuslepingute sõlmimiseks esitatava teabe esitamist. Hoolsus- ja kutseoskuste selgitamiseks kontrollis Finantsinspeksioon soovitusliku juhendi Nõuded kindlustusvahendusega tegelemiseks rakendamist kindlustusmaaklerite poolt.

Täiendavalt kontrollis Finantsinspeksioon 2008. aastal varade lahususe nõude täitmist kõikide kindlustusmaaklerite poolt. Kindlustustegevuse seaduse kohaselt on kindlustusmaakler kohustatud hoidma kindlustusvõtja poolt makstud kindlustusandjatele kuuluvad kindlustusmaksed eraldi arvelduskontol.

Investeeringimis- ja pensionifondid

Investeeringimisfondide järelevalves keskenduti eeskätt investeeringimis- ja pensionifondide investeeringupiirangute täitmise kontrollimisele, valdkond oli tingituna finantsturgude erakorralisest olukorrast tavapärasest oluliselt kõrgema tähelepanu all. Erilise tähelepanu all oli pensionifondide investeeringute vastavuskontroll, mis puudutas pensionifondide investeeringuid riskantsematesse ja vähemlikviidsematesse instrumentidesse. Fondivalitsejate poolt igakuiselt Finantsinspeksioonile esitatavate aruannete põhjal kontrollitakse investeeringute vastavust õigusaktides ja fondi tingimustes sätestatud piirangutele. Eestis registreeritud investeeringimis- ja pensionifondide arvel on tehtud kokku ligikaudu 2800 investeeringut.

Endiselt on Finantsinspeksiooni suure tähelepanu all investeeringimis- ja pensionifondide klientidele ja potentsiaalsetele klientidele esitatava teabe kontroll.

2008. aastal analüüsis Finantsinspeksioon ka õiguskeskkonda pensionifondivalitsejate huvide konfliktide maandamise ja vältimise valdkonnas. Analüüsi tulemusena esitati omapoolsed ettepanekud huvide konfliktide reguleerimiseks, eelkõige puudutasid ettepanekud huvide konfliktide maandamist ja vältimist kohustuslike pensionifondide valitsemisel. Rahandusministeeriumile esitatud seaduseelnõu kohaselt soovib Finantsinspeksioon oluliselt karmistada pensionifondivalitsejate huvide konfliktide maandamise ja vältimise reegleid.

14. novembril 2008 jõustusid kogumispensionide seaduse, Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse, investeerimisfondide seaduse, kindlustustegevuse seaduse, Tagatisfondi seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muudatused. Muudatuste läbi jõustusid Finantsinspektsiooni ettepanekud, mis puudutavad pensionifondide tasude mudeli lihtsustamist ja alandamist.

2008. aastal registreeris Finantsinspektsioon 10 uue investeerimisfondi ja 9 pensionifondi tingimused ning 17 investeerimisfondi ja 13 pensionifondi tingimuste muudatused. Tingimuste registreerimise ja muutmise käigus kontrollib Finantsinspektsioon tingimuste sätete täielikkust, selgust ja kooskõla õigusaktidega.

Fondivalitsejate arengute kohta koostab Finantsinspektsioon samuti kvartaalseid riskipõhiseid analüüse, kus hinnatakse muuhulgas fondituru olukorda tervikuna, jälgitakse fondivalitsejate kasumlikkust ja kontrollitakse usaldatavusnõuete täitmist.

Investeerimisühingud

Investeerimisühingute riskianalüüsi läbi viies pühendatakse enim tähelepanu ja järelevalvelist ressursi järelevalvesubjektidele, kus riskid ettevõtte jätkusuutlikkuse ja klientide vahendite säilimise jaoks on Finantsinspektsiooni hinnangul kõige kõrgemad. Investeerimisühingute finantsriskide hindamise aluseks on kvartaalne järelevalvealane aruandlus. Investeerimisühingute juhtkondadega kohtumiste käigus esitatakse vajadusel täiendavaid järelepärimisi. Suuremate ja aktiivsemate turuosaliste puhul toimub täiendav igakuine riskimonitoring, mis loob eeldused õigeaegseks rikkumiste avastamiseks.

Investeerimisühingute järelevalves keskenduti 2008. aastal finantsinstrumentide direktiivi MiFID rakendamise ning kapitaliregulatsiooni nõuete täitmise kontrollile. Kontrollide käigus hinnati MiFID-i direktiivi muudatustest tulenevate uute nõuete täitmist klientide käsitamise, teenuse sobivuse ja asjakohasuse hindamisel ning klientide kaebuste lahendamisel.

Tulenevalt järsult halvenenud majanduskeskkonnast vähenes nõudlus investeerimisteenuste järele ja mitmed investeerimisühingud tegutsesid seetõttu kahjumlikult. Kantud kahjumite tagajärjel ligines mitme investeerimisühingu kapitaliseerituse tase kehtestatud piirmääradele. Sellest johtuvalt pööras Finantsinspektsioon tähelepanu riskidele, mis võivad kasumi vähenemise suundumuse jätkumisel või pikemat aega kahjumis püsimisel

teravneda. Muuhulgas hinnati täiendavate omavahendite kaasamise ja kapitalireservide moodustamise võimalusi.

Eraldiseisva väärteomenetluse raames kontrollis Finantsinspeksioon teabe esitamist AS-i SEB Pank poolt SEB Likviidsusfondi klientidele. Kontrolli tulemusena tuvastas Finantsinspeksioon õigusaktide rikkumise ning määras AS-ile SEB Pank ebaõige ja mittetäieliku teabe esitamise eest rahatrahvi summas 300 000 krooni.

Väärtpaberiturg

2008. aasta maailma väärtpaberiturgude tugevast hinnakorrektsioonist ei jäänud puutumata ka NASDAQ OMX Tallinna börsil kaubeldavad väärtpaberid. Halvenev majanduskliima toob reeglina endaga kaasa surve ettevõtete majandusnäitajatele, pannes seeläbi proovile ettevõtte juhtimise ja selle läbipaistvuse ning tuues teisalt kaasa üha suurema ahvatluse ebaseaduslikul viisil väärtpaberitehingutest kasu saada või vältida kahju. Mõlemad eeltoodud aspektid on olnud väärtpaberituru valdkonnas Finantsinspeksiooni prioriteediks läbi terve 2008. aasta.

Korrektne ning läbipaistev ettevõtte majandusaruandlus on investeerimisotsuste üks peamisi aluseid. Seetõttu on oluline, et analüüsi sisend oleks kvaliteetne ning tagatud on selle usaldusväärsus ja järjepidevus. 2008. aasta jooksul töötati välja Finantsaruandluse kontrolli käsiraamat koos selle juurde käiva riskimaatriksiga, mis põhineb Euroopa väärtpaberituru järelevalveasutuste komitee CESR standardil (*Standard No. 1 on Financial Information; Enforcement of Standards on Financial Information in Europe, 12.03.2003, CESR/03-073*). Käsiraamatu alusel keskenduti 2008. aasta teises pooles probleematiliste emitentide aruandluse süvendatud kontrollile ning tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks tehti tihedat koostööd nii NASDAQ OMX Tallinna börsi kui ka emitentidega.

Emitentide juhtimispraktika läbipaistvusega seoses viis Finantsinspeksioon detsembris 2007 ja augustis 2008 läbi emitentide Hea ühingujuhtimise tava (HÜT) aruannete analüüsi ning tuvastas, et emitendid on 2006. ja 2007.a majandusaasta aruande osana esitatud HÜT aruannete koostamisel rakendanud erinevat hoolsusastet. Samas on HÜT-i kehtestamine üldiselt suurendanud läbipaistvust ühingujuhtimises ning süsteemi käivitusfaasis on HÜT-i täitmist kajastavad aruanded koostatud pigem hästi või ootuspäraselt. Peamiste puudustena tuleb nimetada kõigepealt asjaolu, et emitendid ei ole oma juhtimistavasid hinnanud kõigi HÜT-i soovitude vastu, mistõttu ei kajasta paljud HÜT-i aruanded kõiki emitendi juhtimistavade erinevusi HÜT-i soovitudest. Eelnev võib viia aktsionäri eksiarvamusele, et

emitent järgib HÜT-i soovitusi suuremas osas kui ta seda reaalselt teeb. Teiseks on mitmed emitendid jättnud selgitamata, mis on põhjutanud emitentide juhtimistavade erinevuse HÜT-i soovitustest. Kolmandaks oli puudusi nõutud teabe avalikustamisel. HÜT aruanded sisaldavad tihti nõutud teabe otsese avaldamise asemel viiteid teistele dokumentidele või tegevusaruande osadele, mis teeb teabe leidmise keeruliseks ja aeganõudvaks. Emitentide veebilehed ei kajasta nõutud teavet täielikult, paaril juhul oli emitendi korporatiivinfo veebis kättesaadav ainult inglise keeles. Puudulikud olid ka mitmed üldkoosoleku kokkukutsumisteated.

Finantsinspeksioon kavatseb ülalnimetatud vajakajäämiste parandamiseks alata emitentide ning asjassepuutuvate riiklike institutsioonidega arutelu regulatsiooninõuete väljatöötamiseks.

Aastast-aastasse on toimunud ja toimub jätkuvalt väärtpaberikauplemise jooksev monitooring ning inspeksioon viib läbi *ad hoc* analüüse seoses turult tulnud vihjetega. Turu tunnustatud tavadele mittevastava käitumise avastamiseni on viinud ka aktsiatehingute igapäevane monitooring, mis on kaasa toonud vääртеomenetluste algatamise. Finantsinspeksioon peab antud valdkonnas vajalikuks tõhustada veelgi koostööd teiste riiklike struktuuride, eelkõige politsei ja prokuratuuriga.

Aasta kestel kontrolliti samuti neid juriidilisi ja füüsilisi isikuid, kelle puhul esines kahtlus, et nad võivad osutada investeerimisteenuseid ilma vastavat tegevusluba omamata või püüda avalikkuselt ebaseaduslikul viisil kaasata finantsvahendeid. Kontrolliti ka kõigi väärtpaberituru seaduses §188 lg 13 nimetatud teavituskohuslaste ehk emitendi juhi, juhi lähedase ja emitendiga seotud juriidilise isiku tehinguaruandlust ning sellega seoses algatati viis vääртеomenetlust.

3.3.3. Turuosaliste kohapealne kontroll

Pangad

2008. aastal viis Finantsinspeksioon läbi kohapealsed kontrollid järgmistes krediidiasutustes: AS BIGBANK, AS SEB Pank, Swedbank AS (kuni 17. märtsini 2009 AS Hansapank) ning Tallinna Äripanga AS.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati pankade:

- krediiditegevust ja krediidiriski juhtimist;
- krediiditegevusega seotud aruandlust;
- talitluspidevuse korraldust;
- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise protseduuride vastavust uue rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse sätetele ja rahvusvahelisele tavale;
- madala maksumääraga piirkondades registreeritud klientide suhtes rakendatud hoolsusmeetmeid ning nende üle rakendatud kontrollimehhanismide efektiivsust;
- IT-valdkonna muudatuste ja intsidentide haldamise protsesse ning neist tulenevate riskide maandamise meetmete piisavust;
- sisemiste regulatsioonide ja/või protseduuride vastavust väärtpapierituru seaduse muudatustele;
- laenude väljastamist, teenindamist ja laenuvõtja maksevõime hindamist;
- väljastatud laenude hindamise protseduurireegleid ning nende järgimist;
- viivislaenude sissenõudmise protsesse;
- siseauditi tegevust;
- juhtkondade tegevust ja juhtkonnale suunatud raporteerimist.

Kindlustusseltsid

2008. aastal viidi kohapealsed kontrollid läbi järgmistes kindlustusseltsides: AS If Eesti Kindlustus, ERGO Kindlustuse AS, Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS ja SE Sampo Life Insurance Baltic.

Aasta jooksul toimunud kohapealsete kontrollide käigus hinnati kindlustusseltside:

- operatsiooniriski juhtimise korraldust;
- talitluspidevuse tagamist;
- infotehnoloogia valdkonna korraldust;
- kindlustuslepingute sõlmimise protsessi
- kindlustuskahjude käsitlemist;
- rahuldamata nõuete eraldise adekvaatsust ja arvutamise põhimõtete õigsust;
- sisekontrollikeskkonda ja siseauditi funktsiooni toimimist.

Alates 2007. aastast on Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud kindlustusseltsid aktiivselt laiendanud oma kindlustustegevust Lätis ja Leedus. 2008. aastal kontrolliti esmakordselt kolme Balti riigi järelevalveasutuse koostöös Euroopa äriühinguna tegutseva

elukindlustusseltsi filiaalide tegevust. Ühise kontrolli eesmärgiks oli hinnata seltsi erinevate funktsioonide piiriülest toimimist.

Fondivalitsejad ja investeerimisühingud

Finantsinspeksioon viis 2008. aasta läbi neli kohapealset kontrolli kolmes investeerimisühingus: Evli Securities AS, AS KIT Finance Europe ja Lõhmus, Haavel & Viisemann AS.

Kohapealsete kontrollide raames hinnati:

- Finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID muudatustest tulenevate nõuete täitmist teenuse sobivuse ja asjakohasuse hindamisel klientide jaoks ning klientide kaebuste lahendamisel;
- väärtpaberitehingute orderite automaatse edastamise (AOR ehk *Automatic Order Routing*) korraldust ja toimimist;
- rahapesu ennetamise alastest regulatsioonidest tulenevate nõuete täitmist suhete loomisel klientidega ja nende poolt kaasatud vahendite haldamisel rakendatud sisekontrolli protseduure;
- krediitiasutuse tegevusloa taotlusmenetluse raames sisemiste protsesside ja sisekontrollisüsteemide vastavust krediitiasutuste seaduse nõuetele.

3.3.4. Basel II ja sisemised riskihindamismeetodid

2008. aasta alguses jõustusid pangandussektoris uued riskitundlikuma kapitali adekvaatsuse raamistiku Basel II põhimõtted, mida rakendatakse Euroopa Liidus läbi Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivide 2006/48/EC ja 2006/49/EC kohaldamise. Basel II on senisest riskitundlikum panganduse usaldatavusnormatiiv, mille eesmärgiks on tagada pankade poolt võetud riskide piisav kaetus kapitaliga, et kindlustada hoiustajate varade säilimine ja rahasüsteemi stabiilsus. Samuti paneb Basel II suurt rõhku heade riskijuhtimistavade rakendamisele, kuna just riskijuhtimine mängib esmatähtsat rolli rahasüsteemi stabiilsust ohustada võivate sündmuste ennetamisel.

Basel II rakendamisega kaasnev oluline muudatus on täiendava kapitalinõude arvutamise kohustus operatsiooniriski katteks. Kuigi Basel II raames on regulatiivsete miinimumkapitalinõuete arvutamise meetodika senisest riskitundlikum, ei suuda reeglitepõhine kapitali adekvaatsuse raamistik sellest hoolimata hõlmata täielikult kõikide turuosaliste unikaalset riskiprofiili. Seetõttu nõuab Basel II põhimõtete rakendamine lisaks etteantud meetoditel põhinevate regulatiivsete miinimumkapitalinõuete (Pillar 1) jälgimisele ka paralleelse sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi (Pillar 2) rakendamist. Ühtlasi teeb Basel II võimalikuks täpsemate statistiliste sisemiste riskihindamismeetodite kasutamise kapitalinõuete arvutamisel, mis eeldab aga Finantsinspeksiooni eelnevat heakskiitu.

Tulenevalt asjaolust, et sisemiste riskihindamismeetodite kasutamine kapitalinõuete arvestamisel on lubatud vaid Finantsinspeksiooni loal, jätkas Finantsinspeksioon 2008. aastal pankade taotluste läbivaatamist üleminekuks krediidiriski ja operatsiooniriski sisemistele riskihindamismeetoditele. Vastavate menetluste käigus hinnati pankade poolt krediidiriski ja operatsiooniriski mõõtmisel kasutatavate sisemiste riskihindamismeetodite vastavust regulatiivselt etteantud kvantitatiivsetele ja kvalitatiivsetele nõuetele. Kvantitatiivsed nõuded puudutavad esmajoonel sisemiste riskihindamismeetodite prognoosivõimet ning statistilist usaldusväärsust. Kvalitatiivsed nõuded käsitlevad sisemiste riskihindamismeetodite infotehnoloogilise infrastruktuuri usaldusväärsust, läbipaistva dokumentatsiooni olemasolu, piisavate sisekontrollide toimimist ja riskihindamismeetodite väljundite integreeritust panga igapäevastesse otsustusprotsessidesse. Menetluste käigus teostati mitmeid kohapealseid kontrole, millest võtsid osa ka Rootsi ja teiste Balti riikide järelevalveasutused. Finantsinspeksioon väljastas 2008. aastal ühe loa krediidiriski sisemise riskihindamismeetodi kasutamiseks ning samuti ühe loa operatsiooniriski sisemise riskihindamismeetodi kasutamiseks.

Kuna Basel II esindab printsiibipõhist regulatsiooni, mis jätab rakendamisel tõlgendamisruumi nii järelevalveasutusele kui ka turuosalistele, pöörab Finantsinspeksioon suurt tähelepanu vastavate soovituslike juhendite väljatöötamisele eesmärgiga suurendada järelevalvetegevuse läbipaistvust ja edendada heade riskijuhtimistavade juurdumist turul.

3.3.5. Rahapesu tõkestamine

2008. aastat saab rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise valdkonnas pidada mitmes mõttes murranguliseks. 28. jaanuaril 2008. aastal jõustus uus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus (RTRTS). Uue seadusega võeti Eesti õigussüsteemi üle Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv Rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta (nn III rahapesu tõkestamise direktiiv) ja direktiiv III rahapesu tõkestamise direktiivi rakendusmeetmete kohta. Uus seadus karmistas ärisuhte loomist reguleerivad õigusnorme ning laiendas Rahapesu andmebüroo võimalusi tehingute peatamiseks, sh tehingu objektiks oleva vara käsutamise piiramiseks kuni kolmekümneks ööpäevaks.

Uuenenud reeglite kohaselt nõutakse teenusepakkujatelt kliendi tegevuse senisest põhjalikumalt tundmist, et hinnata ettevõtte poolt teostatavate tehingute vastavust tema tegevus- ja riskiprofiilile. Samuti nõutakse teenusepakkujalt tehingutesse kaasatud vahendite päritolu tuvastamist. Uueks nõudeks on äriühingu, tema omanike ja lõplike kasusaajate ja tehingute kohta oleva teabe kontrollitavus sõltumatute allikate vahendusel. Esitatud andmete õigsust tuleb regulaarselt kontrollida kogu ärisuhte jooksul. Uue seaduse jõustumisega kaasnevad ka mitmed täiendavad hoolsuskohustused teenusepakkujatele. Krediid- ja finantseerimisasutused on kohustatud pidevalt jälgima oma klientide tehinguid ja tuvastama nende hulgast tehingud, mis erinevad kliendi varasemast käitumisest, on ebaharilikud või kahtlase iseloomuga. Kahtlastest või ebaharilikest tehingutest on teenusepakkujad kohustatud informeerima Rahapesu andmebürood.

Teine oluline sündmus oli Euroopa Nõukogu rahapesu tõkestamise ekspertkomitee Moneyval¹ veebruaris toimunud hindamisvisiit Eestisse ja hindamisraporti kaitsmine detsembris Strasbourgis. Moneyval hindas nii Eesti õigussüsteemi, finantsjärelevalve kui ka politsei töö efektiivsust. Hinnangu andmise aluseks oli FATF²-i rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alaste soovitusel rakendamiseks kehtestatud meetmete hindamise metoodika. Sama metoodikat kasutab hindamisel ka Rahvusvaheline Valuutafond. Finantsjärelevalve tegevust käsitlevad hinnangud olid raportis valdavalt head või väga head. Kokkuvõttes anti raportis Eesti rahapesu tõkestamise alasele tööle, sh järelevalvetegevusele selles valdkonnas väga kõrge vastavushinnang.

¹ Moneyval - *The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures*. Moneyval on viimaste aastate jooksul sarnase hindamise läbi viinud enamikes Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. FATF ja tema tütarorganisatsioonid on sama metoodikat kasutades hinnanud paljusid riike, sh Venemaad, Hiinad, Jaapanit, Mehhikot

² *Financial Action Task Force*

Järelevalvealane tegevus

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alane järelevalvetegevus oli 2008. aastal suunatud eeskätt turuosaliste poolt rakendatavate hoolsusmeetmete kontrollimisele. Muuhulgas hinnati viies krediidasutuses uue RTRTS-i jõustumisega seotud muudatuste rakendamise efektiivsust. Samuti oli jätkuvalt vaatluse all suhete loomine mitteresidentidest klientidega.

2008. aastal toimusid lisaks põhjalikumad kohapealsed kontrollid Swedbank AS-is (kuni 17. märtsini 2009 AS Hansapank), AS-is SEB Pank ja AS-is KIT Finance Europe eesmärgiga hinnata finantsasutuste sisemiste protseduuride vastavust kehtivatele õigusaktidele ja rahvusvahelisele tavale ning madala maksumääraga piirkondades registreeritud klientide suhtes rakendatud hoolsusmeetmete kohaldamist. Koostöös Läti Finants-ja Kapitaliturgude Komisjoniga viidi läbi AS Latvian Biznes Banka Eestis tegutseva tütarettevõtja AS Eesti Krediidipank kohapealne kontroll.

Kontrollide tulemus näitas, et krediidi- ja finantseerimisasutuste üldine teadlikkus rahapesu riskidest on tõusnud, õiguskeskkonna muutustest ollakse teadlikud, sisemised protseduurireeglid on üldiselt kooskõlas muutunud õigusaktidega. Vastavalt koostöökokkulepele teavitab Finantsinspeksioon kohapealsete kontrollide tulemustest teisi asjaomaseid järelevalveasutusi.

Finantsinspeksiooni esindajad võtsid ka 2008. aastal regulaarselt osa Eesti Pangaliidu rahapesu tõkestamise toimkonna ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks loodud valitsuskomisjoni tööst, kus peamisteks arutlusteemadeks olid Moneyvali hindamise ja vastava hindamisraporti kaitsmisega seotud küsimused.

3.4. Finantsteenuste läbipaistvus ja tarbijapoliitika

3.4.1. Finantsinspektsiooni prioriteedid ja vahendid tarbijate harimiseks

Järelevalve tööks on muuhulgas selgitada, millised on riskid tarbijate jaoks ja pakkuda neile teavet ning tuge finantsteenuste valimiseks. Finantsteenuseid tundev tarbija sõlmib lepingu teadlikumalt, mis vähendab hilisemaid vaidlusi finantsteenuse osutajatega. Tarbija asjatundlikkus lepingu sõlmimisel on oluliseks lisaväärtuseks turu efektiivse toimimise tagamisel.

Neid eesmärke silmas pidades on käivitatud ja edasi arendatud tarbijatele suunatud veebikeskkonda www.minuraha.ee. 2008. aastal tehti kõnealuses valdkonnas olulisi jõupingutusi erinevate ühiskonnagruppideni jõudmiseks. Finantsinspektsioon algatas koostööprojekti Sotsiaalministeeriumiga võlanõustajate abistamiseks ja koolitamiseks ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga riiklike õppekavade täiendamiseks finantsteenuste ja -toodete algõppega.

Seda, et Finantsinspektsiooni tarbijaportaali www.minuraha.ee on end õigustanud, näitab portaali kasutajate arvu kiire kasv. Kui 2007. aastal külastas portaali 35 869 üksikkülastajat ja külastusi oli kokku 46 516, siis 2008. aastal olid vastavad arvud 81 209 ja 117 762. Tarbijaveebi arendati ja täiendati nii sisu kui vormi osas, varasemast olulisem osa on seal nüüd uudistel ja kommentaaridel ning mängulistel testidel. Näiteks interaktiivne tarbimismäng „Oliver otsustab!” peaks tekitama finantsala teadmiste vastu laiemat huvi. Selles mängus ei kontrollita niivõrd teadmisi, kuivõrd jagatakse uusi teadmisi praktiliste teemade kaudu.

Tarbijaveebi tutvustati läbi aasta erinevate kanalite kaudu: erilehed, messid, koolitused, reklaamid suuremate päevalehtede veebilehtedel, reklaamklipid ühistranspordis, trükireklaamid, vastavasisulised voldikud suuremates pangakontorites ja postkontorites, lingid finantsteenuste pakkujate veebilehtedel, e-posti kampaania jpm.

Finantsinspektsiooni koostööprojekt Sotsiaalministeeriumiga võlanõustajate abistamiseks ja koolitamiseks on välja kasvanud sotsiaaltöötajate vajadusest täiendavate finantsteadmiste järele. 2008. aastal alustas Finantsinspektsioon vastavasisulise koolituste abimaterjali väljatöötamisega, milleks rahalise toetuse andis Hasartmängumaksu Nõukogu. Koolituste abimaterjal valmib aprillis 2009.

Samuti sai 2008. aastal alguse koostöö Haridus- ja Teadusministeeriumiga riiklike õppekavade täiendamiseks finantsteenuste ja -toodete algõppega. Finantsinspeksioon esitas Riiklikule Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskusele oma ettepanekud riiklikku ühiskonnaõpetuse ainekavasse finantsalase tarbijahariduse teemade lisamiseks ning alates 2009/2010. õppeaastast on need 6. ka 9. klassi ühiskonnaõpetuse programmis sees. Jätkub koostöö õppematerjalide väljatöötamisel. Haridus- ja Teadusministeeriumiga koostöös korraldab Finantsinspeksioon 2009. aastal rahateemadel ka üleriigilise õpilaskonkursi, et õpilaste tähelepanu finantshariduse tähtsusele juhtida.

3.4.2. Finantsinspeksioonile esitatud tarbijate pöördumised

Finantsinspeksiooni tegevuse alused ja pädevus on reguleeritud Finantsinspeksiooni seaduses ja kindlustusseltside, krediitiasutuste, fondivalitsejate ja investeerimisühingute tegevust reguleerivates õigusaktides. Finantsinspeksioonil ei ole pädevust lahendada finantsteenuste klientide kaebusi sisuliselt, st teha vaidluste pooltele täitmiseks kohustuslikke ettekirjutusi, kuid Finantsinspeksioon saab anda sõltumatu hinnangu tekkinud olukorrale ning vajadusel algatada järelevalvemenetluse finantsteenuse osutaja suhtes eesmärgiga tagada finantsteenuste turu läbipaistvus ja usaldusväärsus.

Finantsteenuste tarbijate pöördumiste registreerimise ja süstematiseerimise alusel saab Finantsinspeksioon ülevaate finantsteenuste turu peamistest vaidlustest ja nende esinemissagedusest teenuseosutajate ja tarbijate vahel.

Möödunud aastal Finantsinspeksioonile esitatud pöördumiste arv kasvas märgatavalt, sealhulgas kasvas eeskätt pangandusvaldkonna kaebuste arv. Kokku esitati Finantsinspeksioonile 2008. aasta jooksul 153 kaebust. Võrdlusena: 2007. aastal esitati Finantsinspeksioonile 82 kaebust. Kui 2007. aastal pöörduti pankade tegevust puudutavates küsimustes inspeksiooni poole 24 korral, siis möödunud aastal laekus pankade tegevuse peale 95 kaebust. Ülemöödunud aastaga võrreldes on vähenenud reisikindlustust ning vabatahtlikku sõidukikindlustust (kaskokindlustust) puudutavate pöördumiste arv.

Kõige rohkem kaebusi esitati AS SEB Panga gruppi kuuluvate äriühingute kohta (sh AS SEB Pank, AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus) - kokku 70 pöördumist. Erakorraliselt laekus 49 kaebust pärast AS SEB Varahalduse poolt SEB Likviidsusfondi osakute ümberhindamist. Fondiosakute ümberhindamine ei vastanud klientide ootustele, sest SEB

Pank oli müügitegevuses käsitlenud SEB Likviidsusfondi kui täiesti riskivaba rahapaigutusvõimalust.

2008. aasta jooksul Finantsinspeksioonile esitatud pöördumistest olid enamik seotud investeerimisteenuste, laenude, arvelduste, liikluskindlustuse, pensionieaks säästmise ja varakindlustusega. Tõusnud on selliste pöördumiste osakaal, mis on seotud nii investeerimisteenuste kui ka pensionikindlustuse lepingu tingimuste tõlgendamistega.

Pangateenuste puhul esilekerkinud muud probleemid tulenesid peamiselt laenulepingute tingimuste erinevast tõlgendamisest lepingu poolte poolt või kliendi pealiskaudsest tutvumisest poolte õiguste ja kohustustega enne seda, kui ta sõlmis laenulepingu. Arveldusteenuste puhul olid probleemid seotud sularahaautomaatides tehingute tegemisega, igapäevaste arvelduste ning pankade teenustasude läbipaistvuse temaatikaga.

Kindlustusteenuste tarbimisel põhjustas vaidlusi peamiselt kindlustustingimuste erinev tõlgendamine lepingu poolte poolt või kliendi pealiskaudne tutvumine poolte õiguste ja kohustustega enne kindlustuslepingu sõlmimist. Vaidlused olid seotud ka kahju hüvitamise tähtajast kinnipidamisega kindlustusandja poolt ning kahju hüvitamisest keeldumise põhjendatusega.

Finantsinspeksioonile 2008. aastal esitatud kaebused teenuse liikide lõikes:

Tabel 6:

Teenus	Pöördumiste arv
Investeering	59
Laen/krediit	17
Arveldused	17
Liikluskindlustus	13
Pension	12
Varakindlustus	10
Kaskokindlustus	9
Elukindlustus	4
Hoiused	3
Kahjukindlustus	3
Reisikindlustus	3
Õnnetusjuhtumikindlustus	3
Kokku	153

Finantsinspeksioonile 2008. aastal esitatud pöördumiste arv finantsasutuste lõikes:

Tabel 7:

Teenusepakkuja	Pöördumiste arv	Turuosa oma sektoris ³
AS SEB Pank	64	21%
Swedbank AS (kuni 17. märts 2009 AS Hansapank)	12	49%
If Eesti Kindlustuse AS	11	28%
ERGO Kindlustuse AS	7	22%
Nordea Bank Finland PLC Eesti filiaal	8	11%
AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus	6	34%
Salva Kindlustuse AS	5	8%
Seesam Rahvusvaheline Kindlustuse AS	5	12%
Danske Bank A/S Eesti filiaal	5	12%
AS Hansa Elukindlustus	4	40%
BTA apdrošināšanas akciju sabiedrība Eesti filiaal	4	4%
AS Eesti Krediitipank	3	2%
AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal	3	3%
ERGO Elukindlustuse AS	2	6%
AS BIGBANK	2	1%
Swedbank Varakindlustus AS (kuni 17. märts 2009 AS Hansa Varakindlustus)	2	14%
Seesam Life Insurance SE	2	8%
AS Inges Kindlustus	2	3%
AS AON Eesti Kindlustusmaakler	1	N/A
Swedbank Investeerimisfondid AS (kuni 17. märts 2009 AS Hansa Investeerimisfondid)	1	51%
AS GILD Fund Management	1	7%
Bank DnB NORD A/S Eesti filiaal	1	1%
SE Sampo Life Insurance Baltic	1	12%
KindlustusEst Kindlustusmaakler OÜ	1	N/A
Kokku	153	

³ Turuosad seisuga 31. detsember 2008. Turuosad on esitatud ümardatuna, kindlustuses turuosad kindlustusmaksete alusel, panganduses ja fondivalitseja puhul varade mahu järgi. Elukindlustusseltside turuosa suuruse arvutamisel ei ole arvestatud filiaalide andmeid

Pöördumiste arv aastate lõikes:

Tabel 8:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pangad	-	-	26	12	16	28	36	24	95
Kindlustus	232	86	49	29	41	42	30	56	54
Muud	-	-	-	5	1	4	6	2	4
Kokku	232	86	75	46	58	74	72	82	153

3.5. Tegevus õiguskeskkonna kujundamisel

Finantsinspeksiooni seaduse § 6 lg 1 punktist 5 tulenevalt on Finantsinspeksiooni ülesandeks õiguskeskkonna kujundamisel teha ettepanekuid finantssektorit ja selle järelevalvet puudutavate seaduste ja muude õigusaktide kehtestamiseks ja muutmiseks ning osaleda vastavate eelnõude väljatöötamisel. Finantsinspeksiooni seaduse kohaselt kooskõlastatakse Finantsinspeksiooniga need õigusaktide eelnõud, mis reguleerivad finantsjärelevalve subjekti või Finantsinspeksiooni tegevust või mõjutavad muul viisil finantsjärelevalve eesmärgi saavutamist.

Sissejuhatus

Sõltumata majandustsüklist vajavad inimesed kindlust. Finantssektor toimib efektiivsemalt ja arvestab rohkem tarbijate huvidega, kui õiguslik raamistik on selge ning seadusandja seda ootamatult ei muuda. Samuti kui järelevalve kohaldab norme ühetaoliselt ning arusaadavalt ja kohtud tegutsevad piisava kiirusega ning objektiivselt.

Kehtiva õigusliku raamistiku osas näeb Finantsinspeksioon, et teatud valdkonnad võivad vajada põhjalikku läbitöötamist - näiteks teenuse osutajate huvide konfliktide valdkond, finantsteenuste ühetaoline reguleerimine, finantsteenustest tekkinud kohtueelsete vaidluste lahendamise mehhanism. Samuti mõnede teenuste, näiteks fondivalitsemise reguleerimise lihtsustamine. Kohendamist vajab ka finantsturgu reguleerivate õigusaktide normitehnika. Finantsinspeksioon otseselt õigusloomega ei tegele, kuid on andnud siin oma panuse ja on jätkuvalt valmis selle arendamises kaasa rääkima.

Suurimad kitsaskohad on hetkel järelevalve jaoks efektiivse kohtueelsete vaidluste lahendamise mehhanismi puudumine ja asjaolu, et Finantsinspeksiooni haldusaktide toime peatamise võimalus on praegu väga lai.

Finantsteenuse osutaja ja tarbija vahel tekkinud vaidlustes võib tarbija end tunda jõuetuna: ühel pool suured finantskorporatsioonid, teisel pool lihtne inimene. Kohtud aga peavad lahendama väga erineva iseloomuga vaidlusi, mis ulatuvad isaduse tuvastamisest kuni kliimatiliste muutujatega seotud tuletislepinguteni. Lisaks võivad kohtuvaidlused olla väga aeganõudvad. Seepärast on Finantsinspeksioon jätkuvalt seisukohal, et Eestis on vaja mitmete teiste Euroopa riikide eeskujul luua õiguslik raamistik ja käivitada finantsteenuste kohtueelsete

vaidluste lahendamise organ, mis tegeleks üksnes finantsteenuste valdkonnas esilekerkinud vaidlustega.

Finantsinspeksiooni praktikas on esinenud juhtum, kus vastaspoole tegevuse, esialgse õiguskaitse ja kohtumenetluse tõttu tekkis järelevalvel õigus saada isikult vajalikku soovitud teavet alles pärast seda, kui oli möödunud aasta vastava (algse) haldusakti väljaandmisest. Taoline olukord on äärmiselt ohtlik kriisiolukorras, kus näiteks pangale on vaja rakendada erakorralise aruandluse kohustust, et saada kohehelt teavet hindamaks ohu suurust. Viivitus teabe saamisel, rääkimata aastasest ootamisest, võib tähendada, et järelevalveasutus ei ole teadlik tegelikust olukorrast ja see võib lõppkokkuvõttes realiseeruda krediidiasutuse ootamatu maksejõuetusena. Väärib märkimist, et mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis on välistatud finantsjärelevalveasutuse haldusaktide toime peatumine esialgse õiguskaitse või kohtumenetluse tõttu.

Käesolevaks hetkeks on halduskohtud Finantsinspeksiooni tegevuse suhtes välja kujundanud alljärgnevad põhimõttelise tähtsusega seisukohad:

- finantsjärelevalve subjektid on ise vabatahtlikult oma tegevuse suundadega allutanud end Finantsinspeksiooni järelevalvele, aktsepteerides seeläbi võimaluse, et inspeksioonil tekib vajadus teostada järelevalvet ka nende suhtes;
- seda, kuidas Finantsinspeksioon järelevalvet teostab ja millist teavet peab vajalikuks oma järelevalvelise töö tarbeks koguda, on inspeksiooni diskretsiooniotsus;
- Finantsinspeksiooni töö ja järelevalvespetsiifikast tulenevalt ei saa teabe nõudmise akt olla detailideni üksikasjalik;
- Finantsinspeksiooni teabe nõudmise aktides nende eesmärgi sätestamine tähendab inspeksiooni poolt adressaadi suhtes selgitamis- ja ärakuulamiskohustuse täitmist;
- avalik huvi rikkumise avastamise vastu kaalub üles teabenõude adressaadi huvi vältida nõudes viidatud andmetega seotud töökoormust ja ebamugavusi.

3.5.1. Ülevaade õiguskeskkonna kujundamisest

Finantsinspeksioon soovib õigusloome vallas esile tõsta head koostööd Justiitsministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga. Järgnevalt puudutame mõningaid olulisemaid õigusloomealaseid arenguid 2008. aastal (koostatud seisuga 20.02.2009).

28. jaanuaril 2008.a jõustus uus **rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus**, millega võeti Eesti õigussüsteemi üle Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv Rahandussüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise vältimise kohta (nn III rahapesu tõkestamise direktiiv) ja direktiiv III rahapesu tõkestamise direktiivi rakendusmeetmete kohta. Seadusega kaasnevatest muudatustest on toodud pikem ülevaade Finantsinspeksiooni veebilehel: <http://www.fi.ee/?id=2949> .

14. aprillil 2008 jõustusid Rahandusministri määrused nr 10 **Nõuded krediidi- ja finantseerimisasutuse poolt kehtestatavatele protseduurireeglitele ning nende rakendamisele ja täitmise kontrollimisele** ja nr 11 **Rahapesu ja terrorismi rahastamise väikese riski kriteeriumid, mille korral võib hoolsusmeetmeid kohaldada lihtsustatud korras**.

1. novembril 2008 jõustus **reklaamiseadus**, millega seati Finantsinspeksioonile kohustus teostada järelevalvet Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud pankade, kindlustusseltside, kindlustusvahendajate, investeerimisühingute, fondivalitsejate, investeerimis- ja pensionifondide, väärtpaberiturult jt Finantsinspeksiooni seaduse §-s 2 nimetatud finantsjärelevalve subjektide poolt klientidele osutatavate finantsteenuste reklaami üle.

14. novembril 2008 jõustusid **kogumispensionide seaduse, Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse, investeerimisfondide seaduse, kindlustustegevuse seaduse, Tagatisfondi seaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muudatused**. Muudatused tulenesid eelkõige vajadusest täpsustada ja ajakohastada kohustusliku kogumispensioni süsteemi, kõrvaldades analüüside käigus ilmnenud nõrkused ja kitsaskohad ning luua õiguslik alus kohustusliku kogumispensioni väljamakseteks. Rahandusministeerium on Finantsinspeksiooni

kaasabil uurinud kohustuslike pensionifondide turu toimimist ja arengut ning meie poolt läbi viidud analüüsi tulemused olid osaliselt tehtud seadusemuudatuste aluseks.

Korrakaitseaduses on plaanis kajastada Finantsinspeksiooni korrakaitseorganina, seeläbi lisanduksid Finantsinspeksioonile mitmed lisafunktsioonid. Seoses korrakaitseaduse eelnõu väljatöötamisega tegi Finantsinspeksioon ettepanekud inspeksiooni kui korrakaitseorgani staatuse ja pädevuse täpsustamiseks. Õiguskomisjoni ettepanekul korrakaitseaduse eelnõu teine lugemine 17. detsembril 2008 Riigikogus katkestati, kuna soovitakse jätkata korrakaitseaduse rakenduseaduse koostamist, mille kujundamisel osaleb samuti ka Finantsinspeksioon.

Finantsinspeksioon andis ka oma seisukoha **finantsjärelevalve subjektides oluliste osaluste omandamise ja võõrandamise regulatsiooni muudatusettepanekutele.**

Kindlustustegevuse seaduse, väärtpaberituru seaduse, krediidiasutuste seaduse, investeerimisfondide seaduse ja Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse muutmise seaduse eelnõuga soovitakse viia Eesti siseriiklik õigus kooskõlla finantssektoris osaluse omandamise ja selle suurendamise tehingute suhtes rakendatava usaldusväärsuse hindamise menetluskorra ja kriteeriumitega. Lisaks täpsustatakse investeerimisfondide seaduses kehtivat regulatsiooni pensionifondivalitsejate huvide konfliktide režiimi osas ja muudetakse kindlustustegevus seaduse omavahendite regulatsiooni.

2008. aastal esitati Finantsinspeksioonile kooskõlastamiseks **audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu**, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja järelevalvenõukogu direktiiv 2006/43/EÜ. Nimetatud direktiiviga reguleeritakse raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit. Eelnõus kehtestatakse nõuded vandeaudiitorile ja vandeaudiitorite ühingule ja sätestatakse nende tegevuse õiguslikud alused. Lisaks kehtestatakse järelevalve teostamise alused avaliku sektori siseaudiitori, vandeaudiitori, vandeaudiitorite ühingu ja Audiitorkogu üle. Erasektori siseaudiitorite kutsetegevusele ega nende kvalifikatsiooninõuetele eelnõus sätestatud regulatsioon ei laiene. Uue kohustustena vajab kindlasti märkimist nõue ettevõtetele auditikomitee moodustamiseks ning erisätted läbipaistvuse ja sõltumatuse tagamiseks. Inspeksioon kahtleb, kas imperatiivset auditikomitee nõuet tuleks rakendada krediidiasutuste ja kindlustusandjate suhtes.

Finantsinspeksioon analüüsis 2008. aastal ka **lepitusseaduse eelnõud**, mis Finantsinspeksiooni hinnangul on üldjoontes sobiv raamistik võimalikule finantsteenuste kohtueelsete vaidluste lahendamise organile.

Finantsinspeksioon osales **hädaolukorra seaduse eelnõus** finantssüsteemis elutähtsat teenust reguleeriva raamistiku kujundamisel ja järelevalvelise vastutuse kujundamisel. Samuti andsime omapoolse arvamuse **riigieelarve seaduse, riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu** kohta. Eelnõuga võimaldatakse riigi kiirem ja paindlikum sekkumine finantskriiside ärahoidmisse ja lahendamisse. Inspeksiooni arvates on erakorralistes olukordades kriitiline tagada riigi võimekus kaasata ja investeerida turult kiiresti piisavas mahus vahendeid. Koostöös Eesti Panga ja Rahandusministeeriumiga töötati 2008. aastal välja ka **krediidiasutuste seaduse muutmise kava** - muudatusettepanekud järelevalveasutuse pädevuse laiendamiseks, krediidiasutuste jagunemiseks ja osaluse sundvõõrandamiseks. Muudatused on vajalikud selleks, et riigil oleks võimalik finantskriisi olukorras adekvaatselt reageerida.

Inspeksioon panustas samuti **kriminaalmenetluse seadustikus** jälitustoimingute reguleerimisse moel, mis võimaldaks eriti väärtpaberituru valdkonnas sujuvat finantsjärelevalve teostamist.

Finantsinspeksioon nõustas samuti Hea ühingujuhtimise tava täitmise kontrollimisele „täida või selgita“ põhimõttel seadusliku raami kujundamist ja muude ühingujuhtimise reguleerimise küsimuste sätestamist direktiivi 2006/46/EÜ ülevõtmisel Eesti õigustikku **raamatupidamise seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse** kaudu.

3.5.2. Aruandluse ühtlustamine ja optimeerimine

2008. aastal jätkus järelevalveliste aruannete koostamisel kasutatavate arvestus- ja aruandluspõhimõtete ühtlustamine. Ühtlustamine toimub kahes suunas: ühelt poolt ühtlustamine rahvusvaheliselt, eelkõige Euroopa Liidus kasutatavate arvestus- ja aruandluspõhimõtetega, teiselt poolt finantsturu erinevate sektorite vahel. Tänase integreeritud finantsturu tingimustes võimaldab see oluliselt vähendada nii kohalike kui ka rahvusvaheliselt finantsgruppide aruandluskoormust ning kulusid. Samas hõlbustab ühtsete arvestuspõhimõtete ja aruandevormide kasutamine infovahetust järelevalveasutuste vahel, suurendades seeläbi finantsjärelevalve efektiivsust

Kui 2007. aastal olid tähelepanu keskmes pankade aruanded, siis 2008. aastal keskenduti investeerimisühingute ja fondivalitsejate aruannetele. Investeerimisühingutele kehtestati uued usaldatavusnormatiivide aruanded seoses uue riskitundlikuma kapitali adekvaatsuse raamistiku Basel II rakendamisega 2008. aasta suvel. Nimetatud aruanded tuginevad CEBS⁴-i poolt välja töötatud aruannete pakatile, mis on kasutusel nii pankade kui investeerimisühingute usaldatavusnormatiivide aruandluses paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Investeerimisühingutele kehtestati ka uued rahvusvahelise finantsaruandluse standardite IFRS⁵ põhised järelevalveliste finantsaruannete vormid. Kuna raamatupidamise seaduse kohaselt on IFRS-i kasutamine investeerimisühingutele kohustuslik, annab see investeerimisühingutele võimaluse esitada finantsandmeid erinevatele osapooltele samade põhimõtete alusel ja samas vormis. Aruandevormid tuginevad CEBS-i poolt välja töötatud ühtsel finantsaruannete pakatile. Uute aruandevormide kasutamine on investeerimisühingutele kohustuslik alates 2009. aastast.

Fondivalitsejatele töötati samuti välja uued järelevalveliste finantsaruannete vormid. Kuna raamatupidamise seaduse kohaselt võib fondivalitseja oma raamatupidamisaruannete koostamisel kasutada kas Eesti head raamatupidamistava või IFRS-i, oli üheks eesmärgiks võtta kasutusele aruandevormid, mis võimaldaksid esitada nii Eesti hea raamatupidamistava kui ka IFRS-i arvestuspõhimõtete kohaselt kajastatavaid andmeid. Fondivalitsejate uued finantsaruannete vormid võetakse kasutusele 2009. aasta esimeses kvartalis. 2009. aastal jätkatakse tööd kindlustusandjate aruannetega.

3.5.3. Finantsinspektsiooni juhendid

Finantsinspektsiooni soovituslike juhendite eesmärgiks on selgitada finantsvaldkonna tegevust reguleerivate õigusaktide sätteid ning suunata finantsjärelevalve subjekte õigusaktidest tulenevate nõuete kohaselt käituma. Lisaks sellele, et soovituslike juhenditega selgitatakse õigusnorme ja suunatakse finantsjärelevalve subjekte, vähendatakse nende kaudu ka regulatiivseid konkurentsieeliseid ning turuosaliste õigusriski oma käitumise kujundamisel ja

⁴ *Committee of European Banking Supervisors*

⁵ *IFRS – International Financial Reporting Standards*

kujundatakse head tava finantssektoris.

2008. aastal jõustusid järgmised 2007. aastal vastu võetud Finantsinspektsiooni soovituslikud juhendid:

Tabel 9:

Juhend	Jõustus
Nõuded sisemise kapitali adekvaatsuse tagamise protsessi korraldamisele	1. jaanuar 2008
Üldnõuded kindlustuslepingutele (muudatused)	1. veebruar 2008
Nõuded kindlustusvahendusega tegelemiseks	1. veebruar 2008

2008. aastal Finantsinspektsiooni poolt vastu võetud soovituslikud juhendid:

Tabel 10:

Juhend	Jõustus/Jõustub
Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele	8. september 2008
Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise tehnilised tingimused	3. november 2008
Investeerimisühingu poolt vähimate säilitatavate andmete nimekiri	1. jaanuar 2009
Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepingueelsele teabele	15. jaanuar 2009
Turukuritarvituse kahtlusest teatamine	31. märts 2009
Täiendavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes	1. aprill 2009

- **Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele**

8. septembril 2008 jõustunud juhendi Nõuded investeerimishoiuse tingimuste kohta avaldatavale lepingueelsele teabele eesmärgiks on suunata isikuid, kes kaasavad avalikkuselt hoiuseid investeerimishoiuse lepingu alusel, avaldama enne kliendiga lepingu sõlmimist investeerimishoiuse tingimuste kohta asjakohast ja piisavat teavet. Teabe avaldamine aitab Finantsinspektsiooni hinnangul kaitsta klientide huve nende rahaliste vahendite kasutamisel ja

tagab teadlike investeerimisotsuste tegemise.

- **Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise tehnilised tingimused**

3. novembril 2008 jõustunud juhend Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise tehnilised tingimused on koostatud Rahandusministri 14. juuli 2007. aasta määruse nr 52 Väärtpaberitehingutest Finantsinspektsiooni teavitamise kord § 2 lg 2 ja Euroopa Komisjoni määruse nr 1287/2006 artikkel 12 § 1 p e ja § 2 ja artikkel 13 § 1 alusel ning kehtestab tehnilised tingimused Finantsinspektsioonile reguleeritud turule kauplemiseks võetud väärtpaberite tehinguandmetest teavitamiseks.

- **Investeerimisühingu poolt vähimate säilitatavate andmete nimekiri**

1. jaanuaril 2009 jõustunud Finantsinspektsiooni soovitus Investeerimisühingu poolt vähimate säilitatavate andmete nimekiri on kehtestatud väärtpaberituru seaduse § 90 lg 8 alusel, mille järgi peab Finantsinspektsioon koostama loendi andmetest, mille säilitamist investeerimisühingult nõutakse. Nimekirja aluseks on Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitee CESR soovitus Finantsinstrumentide turgude direktiivi MiFID rakendusdirektiivi artikli 51 lg 3 sisalduva vähimate säilitatavate andmete nimekirja osas pädevatele asutustele.

- **Nõuded eluasemelaenu kohta avaldatavale lepingueelsele teabele**

15. jaanuaril 2009 aastal jõustunud juhendi koostamise tingis vajadus suunata krediidiasutusi avaldama enne kliendiga lepingu sõlmimist eluasemelaenu tingimuste kohta asjakohast ja piisavat teavet, et tagada eeldused teadlike laenuotsuste tegemiseks. Juhend loob eeldused teenuse läbipaistvuse suurenemiseks ning aitab kliendil paremini mõista teenuse olemust, mis omakorda loob suuremad eeldused võimalike vaidluste vältimiseks.

- **Turukuritarvituse kahtlusest teatamine**

31. märtsil 2009 jõustuv juhend puudutab investeerimisteenuseid osutatavate isikute kohustust teatada Finantsinspeksioonile turukuritarvituse mõistlikust kahtlusest ja selgitab, millist teavet Finantsinspeksioon soovib investeerimisühingutelt turukuritarvituse kahtluse tekkimisel saada ning millises vormis teave Finantsinspeksioonile tuleb esitada. Ühtlasi selgitatakse, kuidas peab investeerimisühing käituma turukuritarvituse kahtluse tuvastamisel ja millised on võimalikud märgid, mis viitavad siseteabe alusel tehingu tegemise keelu rikkumisele. Juhend jõustub 31.märtsil 2009.

- **Täiendavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes**

22. oktoobril 2008 Finantsinspeksiooni juhatuse otsusega vastu võetud juhendiga Täiendavad meetmed rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks krediidi- ja finantseerimisasutustes antakse kohustatud isikutele suunavad ja selgitavad juhised rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud hoolsusmeetmete kohaldamiseks. Muuhulgas tuuakse juhendi lisas ära näidised madala maksumääraga piirkondades registreeritud äriühingute asutamisdokumentidest, et vähendada nimetatud piirkondades registreeritud äriühingute dokumentide väärkasutamisega seonduvaid riske. Juhend jõustub 1. aprillil 2009.

3.6. Rahvusvaheline koostöö

Üle 90% Eesti finantssektorist moodustavad Euroopa Liidu finantsasutuste tütarettevõtjad või filiaalid ehk Eestis tegutsevad piiriülesed finantsgrupid. Euroopa Liidu (EL) liikmesriigina on Eesti finantssektor Euroopa ühtse finantsteenuste turu osa, Eesti finantsstabiilsus sõltub kõige otsesemalt tõhusast ja operatiivsest infovahetusest teiste Euroopa Liidu liikmesriikide, eeskätt Põhjamaadega. Põhjamaade finantsgruppide riskihindamise protsessi integreerituna kaardistab Finantsinspeksioon koos kolleegidega finantsturgudel toimuvat, et võimalike probleemide kerkides neile õigeaegselt reageerida. Koostöös saavad ka heakskiidu mudelid, mille alusel annavad pangad hinnangu võetud riskidele ja nende katmiseks vajaliku kapitali suurusele.

Rahvusvahelise järelevalvelise tava ja poliitika kujundamist Eesti finantsturu jaoks vastuvõetavas suunas saab Finantsinspeksioon mõjutada osaledes EL finantssektori järelevalve komiteede töös: Euroopa Väärtpaberituru Järelevalveasutuste Komitees CESR⁶, Euroopa Kindlustus- ja Pensionijärelevalveasutuste Komitees CEIOPS⁷ ja Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitees CEBS⁸.

Euroopa Liidu ühtse finantsturu loomiseks ja arendamiseks vastava õiguskeskkonna ning selle rakendamismudeli nn Lamfalussy raamistiku loomine 2001.aastal käivitas laialdase järelevalvealase koostöö Euroopa Liidus eesmärgiga parendada finantssektorit reguleerivate Euroopa Liidu õigusnormide ja nende rakendamise kvaliteeti.

Lamfalussy menetlusel on neli tasandit. Esimesel tasandil asetsevad Euroopa Komisjoni poolt otsustamiseks pakutud ning Euroopa Nõukogu ja Euroopa Parlamendi poolt kaasotsustusmenetluses vastu võetud määrused ja direktiivid. Nende õigusaktidega sätestatakse raampõhimõtted ja volitatakse Euroopa Komisjoni andma rakendusakte. Teisel tasandil asetsevad Euroopa Komisjoni rakendusaktid. Nende eelnõud valmistavad turuosalistega konsulteerides ette vastavad järelevalveasutuste komiteed (väärtpaberituru puhul CESR, pangandusturu puhul CEBS ning kindlustusturu puhul CEIOPS). Seega hoolitsevad kolmandal tasandil liikmesriikide järelevalveasutustest koosnevad komiteed Euroopa normide ühtse rakendamise eest liikmesriikide poolt, samuti on komiteede pädevuses anda soovituslikke juhendeid ja standardeid. Neljandal tasandil peab Euroopa Komisjon arvestust selle üle, kas Euroopa Liidu liikmesriigid on õigusaktid oma õigusesse üle võtnud. Juhul kui mingi õigusakti ülevõtmine ei ole toimunud õigeaegselt või on seda tehtud puudulikult, võib Komisjon liikmesriigi vastu algatada kohtumenetluse.

3.6.1. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Liidu finantsjärelevalve komiteedes

2008. aastal olid Finantsinspeksiooni esindajad nimetatud 37 erineva komitee või töögrupi liikmeks, kohal käidi 30 erineva komitee plenaaristungil või (alam)töögrupi kohtumisel. Inspeksioonist on töögruppidesse nimetatud 26 inimest.

⁶ *Committee of European Securities Regulators*

⁷ *Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors*

⁸ *Committee of European Banking Supervisors*

CEBS ehk Euroopa Pangandusjärelevalveasutuste Komitee jätkas 2009. aastal tööd tervikliku **kapitalinõuete direktiivi** (Basel II/CRD *Capital Requirements Directive* 2006/49/EC) tõlgendamise, aruandluse, järelevalvepraktika ühtlustamise ning grupijärelevalvega seotud küsimuste lahendamiseks. Samuti tegeleti mitmete kriisi mõjudest tulenevate küsimustega. CEBS-i kuuest koostööorganist osales Finantsinspeksioon 2008. aastal aktiivsemalt kolme ekspertgrupi töös: aruandluse ühtlustamisega tegelevas *Expert Group on Financial Information* **EGFI**, kapitalijärelevalve praktika ühtlustamisega tegelevas *Groupe de Contact* **GdC** ning *Groupe de Contact* raames järelevalvepraktika ühtlustamisega tegelevas *Pillar 2 Convergence Network* **P2CN** töögruppides. Sarnaselt teiste komiteedega on CEBS-i üheks oluliseks töövahendiks kujunenud ka pangandusjärelevalve valdkonna direktiivide rakendamise võrdlevad analüüsid. Seda eesmärki silmas pidades tegutseb CEBS-i all **Review Panel**.

Aruandluse ja raamatupidamislikele ning auditeerimisküsimustele keskendunud **EGFI** töögrupi ülesandeks on analüüsida raamatupidamisarvestuse ja auditeerimistegevuse arengute mõju pangandussektorile. Samuti on raamatupidamise ja auditeerimise töögrupil juhtiv roll järelevalvelise aruandluse ühtlustamisel. Lihtsustatud ühiste andme- ja aruandlusvormide loomist on alustanud kõik kolmanda tasandi komiteed, mille tulemusena peaksid kõik EL-i pangad, kindlustusseltsid ja peamised investeerimisettevõttjad edaspidi täitma ja saatma järelevalveasutusele konsolideeritult ainult ühe täieliku aruandepaketi. Uute vormide rakendamise faas algab 2010. aastal ning lõplik rakendumistähtaeg on aasta 2012.

CEBS-i juures tegutseva *Groupe de Contact* töö on keskendunud kapitalijärelevalve praktika ühtlustamisele ja järelevalvetevahelise informatsiooni vahetamisele. 2008. aasta teisest poolest alates on töögrupp keskendunud ülemaailmsest finantskriisist ajendatud järelevalvelise info vahetamisele, mõjude ja riskide hindamisele ning vajalike regulatsioonimuudatuste ettevalmistamisele. Finantsinspeksiooni osaleb ka kahe GdC alamtöögrupi töös. **Pillar 2 Convergence Network** (P2CN) tegeleb sisemiste protsesside ning riskide juhtimisega seotud tehniliste küsimuste analüüsi ning hindamisega. Kuna järelevalvekorralduse erinev tõlgendamine võib moonutada konkurentsi turul, siis on antud teema ka Eesti jaoks olulise tähtsusega. Suuremaid pangandusgruppe hõlmava **Supervisory Operational Network** (SON) võrgustiku ülesandeks on toetada grupijärelevalvelist koostöövõrgustikku, samuti töötatakse välja parimaid praktikaid grupijärelevalve teostamisel.

CEIOPS-is ehk Euroopa Kindlustus- ja Tööandja Pensionijärelevalve Komitees

jätkati 2008. aastal nii elu- kui ka kahjukindlustuses uue kapitali adekvaatsuse raamistiku **Solventsus II** direktiivi rakendamise ettevalmistamisega. 2008. aasta lõpul jõudis Solventsus II raamdirektiivi eelnõu Euroopa Nõukogusse ja Parlamenti. Finantsinspeksiooni eksperdid andsid 2008. aastal oma olulise panuse kõigi nelja Solventsus II ekspertgrupi töösse. Finantsinspeksiooni eesmärk on tagada, et uus regulatsioon arvestaks ka Eesti kui väikese turu eripäraga. Üheks tõhusaks meetodiks direktiivi riskipõhise lähenemise kasutuselevõtuks vajalike tehniliste meetmete väljatöötamiseks on olnud **kvantitatiivsete mõju-uuringute läbiviimine** (*Quantitative Impact Study, QIS*) turuosaliste seas. 2008. aasta novembri alguses avalikustati Euroopa Komisjoni tellimusel valminud neljanda uuringu raport **QIS 4**. Eesti kindlustusseltsid osalesid aktiivselt mõju-uuringus ning Eesti oli osalusprotsendi näitaja osas liikmesriikide eesotsas.

Financial Requirements Expert Group* tegeleb **Solventsus II standardsete*

kapitalinõuetega seonduvate küsimustega nagu näiteks standardnõuete kehtestamine tehniliste eraldiste ressursside ja kapitali adekvaatsuse osas nii kahju- kui ka elukindlustusseltside jaoks. Ka on 2008. aastal olnud oluliseks teemaks proportsionaalsuse põhimõtete väljatöötamine eesmärgiga leida kriteeriumid, millele vastamise korral on kindlustusseltsidel võimalik eraldiste ja kapitalinõuete arvutamisel kasutada lihtsustatud meetodeid. Solventsus II peab olema jõukohaselt rakendatav ka väiksematele ja keskmistele kindlustusandjatele. See on oluline põhimõte ka Eesti kindlustusseltside jaoks.

***Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group* tegeleb**

kindlustusandjate juhtimisele seatavate kvalitatiivsete nõuete väljatöötamisega ning järelevalvelise tava kujundamisega. 2008. aastal valmistati ette mitu nõuandepaberit Euroopa Komisjonile, mis käsitlesid sisemisi juhtimisprotseduure, riske ja solventsusnõudeid. Ühist aruandlusformaati on Solventsus II raames kindlustusseltsidele kavas rakendada alates 2012. aastast. Nii nagu pangandussektoris, töötatakse ka kindlustusvaldkonna aruandluse osas välja selge ühtne kontseptsioon, millist infot on järelevalveasutustel vaja koguda ning milliseid andmeid turudistsipliini tagamiseks tuleb avalikustada.

Internal Models Expert Group töögrupi ülesandeks on valmistada Solventsus II raamistikus ette üldised ning spetsiifilised sätted täielike ja osaliste sisemudelite kujundamiseks solventsusnõuete arvutamisel. Finantskriisist ajendatuna valmistati ette tööpaber, mis uuris kindlustusgruppide sisemudelite töötamist kriisisituatsioonis.

Insurance Groups Supervision Committee on kindlustusgruppide järelevalvega tegelev töögrupp, mille peamine eesmärk on grupijärelevalvete vahelise koostöö tõhustamine ning järelevalveliste praktikate ühtlustamine. Samuti on töögrupi üheks väga oluliseks rolliks kindlustusgruppide kolleegiumite tegevuse koordineerimine. Eesti kuulub täna kolme kindlustusjärelevalve kolleegiumi koosseisu: Vienna Insurance Group, Sampo plc ning If P&C.

Lisaks Solventsus II töögruppidele osaleb Finantsinspeksioon ka CEIOPS-i **tarbijakaitse** küsimustega tegelev töögrupi **Committee on Consumer Protection** (CCP) töös.

CESR ehk Euroopa Väärtpaberijärelevalvete Komitee töötas 2008. aastal peamiselt viie erineva direktiivi – Finantsinstrumentide turgude direktiivi **MiFID** (*The Markets in Financial Instruments Directive*), **läbipaistvusdirektiivi** (*Transparency Directive*), **prospektidirektiivi** (*Prospectus Directive*), **turukuritarvituste direktiivi** (*Market Abuse Directive*) ja nn **avatud investeerimisfondide** (UCITS) direktiivi (*Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities*) rakendamisega seotud küsimustega. Finantsinspeksioon osales 2008. aastal kümne CESR-i ekspertgrupi töös.

Finantsinspeksioon osaleb **CESR-POL** ekspertgrupi ning selle alamtöögruppide tegevuses, mis koordineerivad CESR-i liikmete koostööd regulatsioonide jõustamisel eesmärgiga suurendada väärtpaberituru läbipaistvust, efektiivsust ning Euroopa väärtpaberituru integreeritust. CESR-POL-i tegevuse osaks on ka turukuritarvituste direktiivi (2003/6/EC MAD-*Market Abuse Directive*) mõjus rakendamine ja liikmesriike hõlmava ühtse turukuritarvituste andmebaasi loomine. Väärtpaberijärelevalve rahvusvahelise praktika ühtlustamiseks arutatakse erinevaid kaasusi ekspertgrupi **CESR-FIN** töö raames ning *European Enforcers Coordination Sessions* **EECS** töögruppis. CESR-i **Investment Management** ekspertgrupp nõustab Euroopa Komisjoni UCITS direktiivi (*Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities* 85/611/EC) ehk nn avatud investeerimisfonde ehk eurofonde käsitleva direktiivi muutmise eelnõu väljatöötamisel eesmärgiga lihtsustada fondide piiriülest pakkumist. Seoses üle-Euroopalise turukuritarvituste tõhusaks avastamiseks loodud väärtpaberitehingutest raporteerimise süsteemi (*Transactions Reporting Mechanism*, TREM) käivitamisega on töögrupi raames ette valmistatud

tehingukorralduste parima täitmise juhend, CESR-i töögrupp **CESR-Tech** tegeles 2008.aastal väga intensiivselt süsteemi käivitamiseks vajalike tehniliste küsimuste lahendamiseks. Läbipaistvusdirektiivi *Transparency directive* (2004/109/EC) rakendussätete väljatöötamiseks loodud **läbipaistvustöögrupi** (*Transparency Expert Group*) raames toetatakse ka MiFID-i andmebaasile tugineva OAM (*Officially Appointed Mechanism*) Euroopa elektroonilise teabevõrgustiku ülevõlgaldamist.

Võrdlevate analüüside läbiviimist väärtpapierijärelevalve valdkonna direktiivide rakendamisel koordineerib CESR-i all **Review Panel**. CESR-i eeskujul on loodud analoogsed *Review Panel*'id ka teiste järelevalvekomiteede juurde.

Lisaks sektorisisestele töögruppidele osaleb Finantsinspeksiooni esindaja ka mõnede sektoriüleste (nn 3L3) töögruppide töös: delegerimisküsimustega tegeleb *Delegation Task Force DTF* ning rahapesu tõkestamisega tegeleb *Anti Money Laundering Task Force AMLTF* ekspertgrupp. Delegerimise töögrupp tegeleb nõuande ettevalmistamisega eesmärgiga lahendada järelvalvelise tegevuse ja vastutuse delegerimisega seotud küsimusi kodu- ja asukohariikide (*home-host*) vahel. Kolme järelevalvekomitee üleselt on tegeletud ka järelvalvelise konvergensti tõhustamise ning järelevalveasutuste töötajate vahetuse ning koolituste korraldamise teemadega.

3.6.2. Rahvusvaheline koostöö Euroopa Keskpankade süsteemi komiteedes

Koos Eesti Pangaga osaleb Finantsinspeksioon Euroopa Keskpanka juures tegutseva pangajärelevalve komitee *Banking Supervision Committee BSC* töös. Osalemine Euroopa Liidu finantsstabiilsuse analüüsi- ja infovahetuse protsessis on Finantsinspeksiooni jaoks oluline analüüside koostamisel ning koostööks järelevalvete ning keskpankadega kriisijuhtimise valdkonnas. Finantsinspeksioon osaleb kahe BSC juurde loodud töögrupi töös: *Working Group on Developments in Banking WGDB* ja *Working Group on Macroprudential Analysis WGMA*.

WGMA hindab Euroopa Liidu finants- ning pangandussüsteemi stabiilsust läbi iga liikmesriigi panganduse koondandmetel baseeruva makroanalüüsi. 2008. aastal olid ekspertgrupi peamisteks teemadeks riskide (s.h likviidsusriski) ja haavatavuse hindamise küsimuse ning, tagatud võlakirjade turu ja kommertsinnisvaraturu mõju hindamine finantsstabiilsusele. Samuti ülemaailmse finantskriisi mõjude hindamine suuremate pangandusgruppide tegevusele. **WGDB**

eesmärgiks on eelkõige Euroopa Liidu pangandussektori struktuursete muudatuste analüüsimine ning hindamine. 2008. aastal olid peamised diskussioonid seotud pangandussektoris 2008. aastal läbi viidud küsitlusega, mille käigus kaardistati peamised riskid, samuti pankade likviidsusjuhtimise küsimuste analüüsiga.

3.6.3. Rahvusvaheline koostöö ülemaailmsetes organisatsioonides

2008. aastal osales Finantsinspeksioon kaudselt ka selliste ülemaailmsete organisatsioonide nagu *International Association of Insurance Supervisors* **IAIS**, *Bank of International Settlements* juurde loodud Kesk- ja Ida Euroopa Regionaalgruppi *Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe* **BSCEE** ja *International Organization of Securities Commission* **IOSCO** töös. Finantsinspeksiooni esindajad võtsid osa nimetatud kolme organisatsiooni aastakonverentsidest.

3.6.4. Rahvusvaheline koostöö rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise alal

2008. aastal osalesid Finantsinspeksiooni esindajad aktiivselt CEBS-i, CEIOPS-i ja CESR-i rahapesu tõkestamise töögrupi⁹ tegevuses. Peamine aruteluteema oli Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele nr 1781/2006 Raha ülekandmisel edastatava maksjaga seotud teave tõlgenduse andmine (*common understanding*). Ühise töö peamine eesmärk oli sätestada kriteeriumid, mille alusel makse vahendaja võib maksejuhises toodud andmed lugeda ebapiisavaks. Finantsinspeksiooni initsiatiivil kaasati aruteludesse Swedbank AS-i vastavuskontrolli (*compliance*) töötaja, kes esindas aruteludes Balti riikide krediitdiasutusi.

Finantsinspeksiooni esindaja valiti 2007. aasta lõpus Moneyval¹⁰-i büroo liikmeks. Büroo ülesanne on koordineerida komitee tegevust 28 liikmesriigi hindamissmissioonide ettevalmistamisel ja läbiviimisel, samuti tüpoloogia töögruppide tegevust.

⁹ 3L3 Anti Money Laundering Task Force (AMLTF)

¹⁰ Moneyval - The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures

3.6.5. Koostöö välisriikide järelevalvetega

Finantsinspeksioon vahetab informatsiooni ja kohtub regulaarselt nii Skandinaavia kui ka Baltimaade finantsjärelevalve asutustega. 2008. aastal oli turuolukorrast lähtuvalt prioriteediks koostöö Rootsi finantsjärelevalvega. Infovahetuses Rootsi järelevalvega oli ja on Finantsinspeksiooni eesmärgiks saada ülevaade maailma finantsturgudel toimuva mõjust Eesti krediidasutuste emapankadele ning informeerida koduriigi järelevalvet Eesti finantssektori arengutest ja järelevalvesubjektide poolt võetavatest riskidest. Samuti toimusid möödunud aastal regulaarsed mitmepoolsed riskikohtumised Eesti ja Rootsi finantsjärelevalve ning Eesti krediidasutuste emajäsemete esindajate osavõtul. Lõppfaasi jõuti läbirääkimistega SEB ja Swedbank'i grupiüleste kokkulepete sõlmimiseks.

2007. aastal alanud ja 2008. aastal jätkunud krediidasutuste taotluste läbivaatamise raames üleminekuks krediidiriski ja operatsiooniriski kapitalinõuete arvestamisel sisemistele hindamissüsteemidele toimus aktiivne koostöö lisaks Rootsi järelevalveasutusele ka Läti ja Leedu järelevalvetega.

Koostöös teiste riikide järelevalveasutustega viidi samuti läbi mitmeid menetlusi. 2008. aastal jätkus ka töö järelevalvekolleegiumites, mille raames toimus mitmepoolseid kohtumisi Skandinaavia ja Baltimaade järelevalvete esindajate vahel.

Lisaks Eesti ja Rootsi järelevalvete vahel sõlmitud üldisele koostöökokkuleppele algasid 2008. aastal ettevalmistused üksikasjalikuma koostöökokkuleppe sõlmimiseks, mis käsitleb järelevalve teostamise põhimõtteid nende krediidasutuste gruppide üle, kelle emajäsemed asuvad Rootsis.

Kindlustussektori järelevalves peab Finantsinspeksioon jätkuvalt lisaks koostööle Eesti turul tegutsevate kindlustusseltside filiaalide koduriikide järelevalvetega oluliseks koostööd Läti ja Leedu järelevalveasutustega. Viimast eeskätt juhtudel, kus Eesti ise on ühe või teise kindlustusandja filiaali koduriigiks. Osaleti mitme ülepiirilise kindlustusgrupi riskide kaardistamisel. Näiteks detsembris toimus kohtumine Soome järelevalves, kus olid kõne all OP Pohjola Group'i, Nordea Bank Finland Group'i ja Evli Bank Group'i puudutavad küsimused.

Koostöölepingud

26.augustil 2008 kirjutasid Venemaa Keskpank, kelle üheks funktsiooniks on ka pangandussektori järelevalve ning Finantsinspeksioon alla pikki aastaid ette valmistatud pangandusjärelevalve alasele koostöökokkuleppele *Memorandum of Understanding between the Central Bank of the Russian Federation and the Estonian Financial Supervision Authority*. Finantsinspeksiooni ja Venemaa Keskpanga vahelist koostöökokkuleppe kavandit asusid pooled ette valmistama kevadel 2005. Koostööprintsipi kokkuleppimise eesmärk oli pangandussüsteemi stabiilsuse tagamine kapitalijärelevalve teostamisel.

2008. aasta juunis kirjutas Finantsinspeksioon piiriülese finantsstabiilsuse tagamise eesmärgil alla koostööleppele Euroopa Liidu liikmesriikide finantsjärelevalvete, keskpankade ning rahandusministeeriumite vahel.

Lisaks alustati läbirääkimisi Põhjamaade kriisijuhtimise koostööraamistikku reguleeriva lepingu ettevalmistamiseks. Tegemist oli Balti ja Põhjamaade keskpankade, rahandusministeeriumite ja finantsjärelevalvete vahelise lepinguga, mille raames töötatakse välja ühine kriisijuhtimise raamistik.

Samuti alustas Finantsinspeksioon 2008. aastal liitumiskõnelusi IOSCO¹¹ liikmete vahel multilateraalse koostöökokkuleppe sõlmimise osas. Eesti alustas 2008. aastal ka läbirääkimisi liitumiseks OECD¹²-ga liitumiseks, kus liitumiskutse saamisel on oluline roll täita ka Finantsinspeksioonil.

3.6.6. Rahvusvahelised missioonid

Veebruaris 2008 toimus Rahvusvahelise Valuutafondi IMF finantssektori hindamise programmi FSAP (*Financial Sector Assessment Program*) hindamissmissioon Eestisse. IMF-i visiidi eesmärgiks oli tutvuda Eesti finantssüsteemi struktuuri ja järelevalve korraldusega ning analüüsida nii Eesti finantssektori olukorda kui muuhulgas ka järelevalve tööd. Hindamissmissioonile eelnes hindamisküsimustike täitmine ning IMF-i päringutele vastamine. Missioonijuhi Steven Seelig'i eestvedamisel toimusid Finantsinspeksioonis kohtumised väärtpaberi-, kindlustus- ja pangandusjärelevalve, tugevusanalüüside (stress-testide), aruandluse,

¹¹ International Organization of Securities Commissions

¹² Organisation for Economic Cooperation and Development

pensionikindlustuse ning Finantsinspektsiooni kui organisatsiooni teemadel. Detsembris 2008 toimus jätkumissioon, mille käigus vaadati üle IMF-i poolt esitatud soovitude ellurakendamine. IMF andis oma raportis Eesti finantsjärelevalve teostamisele tervikuna, sealhulgas Finantsinspektsiooni spetsialistide tööle ning professionaalsusele väga kõrge hinnangu.

Samuti kohtuti 2008. aastal IMF-iga artikkel IV missiooni raames, mis iga-aastaselt hindab riikide finantsstabiilsuse olukorda. Ka korraldasid Eestisse missioone paljud reitinguagentuurid nagu näiteks Moodys, Fitch ja Standard&Poors.

2008. aasta veebruaris toimus Moneyval¹³-i Eesti hindamississioon. Moneyvali raport andis Eesti rahapesu tõkestamise alasele tööle väga kõrge vastavushinnangu, mis on tunnustuseks Eestis rakendatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise meetmetele tervikuna, sh järelevalvetegevusele selles valdkonnas.

¹³ *The Select Committee of Experts on the Evaluation of Anti Money Laundering Measures*

4. Finantsinspektsiooni 2008.aasta tulude-kulude aastaaruanne

Arvestuspõhimõtted

Üldine

Finantsinspektsiooni tulude-kulude aastaaruande koostamisel on lähtutud Finantsinspektsiooni seadusest ja rakendatud arvestuspõhimõtetest. Vastavalt Eesti Panga seadusele ei maksa Finantsinspektsioon tulumaksu ega muid majandustegevusega seotud makse riigieelarvesse, välja arvatud füüsiliste isikutega seotud maksud. Käibemaksuseaduse § 21 tulenevalt on Finantsinspektsioon registreeritud piiratud käibemaksukohuslaseks ja arvestab tasumisele kuuluva käibemaksu Euroopa Ühenduse siseselt soetatud või imporditud kaupade ja teenuste käibelt. Finantsinspektsiooni tulud ja kulud on kajastatud arvestusperioodi jooksul tekkepõhiselt, sõltumata raha laekumisest või tasumisest. Majandustehingud on kirjendatud soetusmaksumuse printsiibi alusel nende toimumise momendil. Tulude-kulude aastaaruanne on koostatud tuhandetes kroonides, kui ei ole eraldi viidatud mõnele teisele vääringule.

Tehingud välisvaluutas

Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale Eesti krooni (s.o Finantsinspektsiooni arvestusvaluuta). Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Eesti Panga valuutakursid.

Kasutusrendid

Kasutusrendina käsitletakse rendilepingut, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved ei ole üle kandunud rentnikule. Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kasumiaruandes kuluna.

TULUDE-KULUDE ARUANNE

tuhandetes kroonides

	LISA	2008	2007
TULUD			
Järelevalvetasud	1	58 587	46 184
Muud tulud	2	1 991	510
Tegevustulud kokku		60 578	46 694
KULUD			
Tööjõukulud	3	37 154	29 036
Mitmesugused tegevuskulud	4	19 905	16 854
Muud kulud	5	649	773
Tegevuskulud kokku		57 708	46 663
Põhitegevuse kasum		2 870	31
Finantstulud ja -kulud	6	4 790	3 029
Aruandeaasta kasum		7 660	3 060

Initialiseeritud ainult identifitseerimiseks
Initialed for the purpose of identification only
Initsiaalid/initials L.P.
Kuupäev/date 16.03.09
PricewaterhouseCoopers, Tallinn

TULUDE-KULUDE AASTAARUANDE LISAD

LISA 1

Järelevalvetasu tuhandetes kroonides

	Makstud järelevalvetasud 2008	Osatähtsus %	Makstud järelevalvetasud 2007	Osatähtsus %
Krediitiasutused	38 272	65,3%	29 828	64,6%
Kahjukindlustusandjad	7 026	12,0%	5 500	11,9%
Fondivalitsejad	5 422	9,3%	4 793	10,4%
Elukindlustusandjad	4 130	7,0%	2 642	5,7%
Kindlustusmaakerid	1 884	3,2%	1 902	4,1%
Investeeringisühingud	1 853	3,2%	1 519	3,3%
Kokku	58 587	100%	46 184	100%

Finantsinspektsiooni finantseerimise põhimõtted on sätestatud Finantsinspektsiooni seadusega. Järelevalvetasu koosneb kahest komponendist: kapitaliosast, milleks on summa, mis võrdub ühe protsendiga järelevalvesubjekti minimaalsest (neto)omavahendite, omakapitali või aktsiakapitali summast; mahuosast, milleks on summa, mis võrdub rahandusministri poolt Finantsinspektsiooni nõukogu ettepanekul kehtestatud protsendiga järelevalvesubjekti varast, kindlustusmaksete kogusummast, arvestusvarast või komisjonitasude kogusummast.

Järelevalvetasu mahuosa määrade kehtestamisel erinevatele järelevalvesubjektide gruppidele arvestatakse nende tegevuse mahtusid ja kasumlikkust ja hinnatakse nende järelevalvele kuluvat ressursi ning lähtutakse eeldusest, et järelevalvetasu ei oleks subjekti jaoks ülemäära koormav.

Järelevalvetasu kapitaliosa ja mahuosa ettemakse tasutakse Finantsinspektsioonile eelarveaastale eelneva aasta 31. detsembriks. Mahuosa lõppmakse tasutakse 30. septembriks.

Eelarveaastal jooksul lisanduvad järelevalvesubjektid tasuvad järelevalvetasu ainult kapitaliosa ulatuses 30 päeva jooksul arvates tegutsemise õiguse tekkimisest.

LISA 2

Muud tulud tuhandetes kroonides

	2008	2007
Menetlustasud	485	458
Muud tulud	1 506	52
Kokku	1 991	510

Vastavalt Finantsinspektsiooni seadusele tasub füüsiline isik, juriidiline isik või välismaa äriühingu filiaal, kes taotleb Finantsinspektsioonilt taotluse läbivaatamist või toimingut sooritamist, Finantsinspektsioonile menetlustasu. Muud tulud kirje kajastab CEBS-i poolt hüvitatud Finantsinspektsiooni töötaja CEBS-is töötamise tähtajalise töölepingu kulu.

Initsialiseeritud ainult identifitseerimiseks
 Initialed for the purpose of identification only
 Initsiaalid/Initials h P
 Kuupäev/date 16.03.09
 PricewaterhouseCoopers, Tallinn

LISA 3

Tööjõukulud

tuhandetes kroonides

	2008	2007
Palk	27 484	21 433
Maksud	9 148	7 171
Nõukogu tasud	522	432
Kokku	37 154	29 036

Palgakulus sisalduvad peamiselt palgakulu, lisatasud, juhatuse liikmete tasud ja Finantsinspeksiooni töötajate arvestuslik puhkusekohustuse suurenemine kasutamata puhkuste osas koos sotsiaalmaksuga.

Finantsinspeksiooni töötaja keskmine palk oli 2008. aasta lõpus 25 857 krooni kuus, 2007. aastal oli spetsialisti keskmine palk vastavalt 23 556 krooni. 2008.aastal oli Finantsinspeksiooni nõukogu ja juhatuse liikmetele väljamakstud tasu kogusuurus 4 678 tuhat krooni. Töötajatele makstud lisatasud kokku moodustasid 11,95% palgakulust.

LISA 4

Mitmesugused tegevuskulud

tuhandetes kroonides

	2008	2007
Kinnisvara rent	6 466	4 466
IT süsteemid ja arendus	3 401	2 233
Töölähetus	3 043	2 471
Bürookulu	1 411	2 639
Koolitus	1 128	1 387
Liikmemaksud	1 699	1 465
Raamatu pidamise teenus	780	780
Põhivara rendikulu	214	401
Tarbijateavitus ja reklaam	1 193	418
Teabeagentuurid	275	168
Personaliotsing	128	237
Õigusabi ja konsultatsioon	63	95
Audiitorkontrolli kulu	104	94
Kokku	19 905	16 854

Tegevuskulud

Kinnisvara rent sisaldab Eesti Pangalt renditud büroopinda üldpinnaga 1 399 m² hinnaga 266 krooni m² kuus, milles sisalduvad kõik büroo haldamisega seotud kulud. Alates 2008. aastast samuti Finantsinspeksiooni büroohoone renoveerimise kulusid.

Initsialiseeritud ainult identifitseerimiseks
 Initialled for the purpose of identification only
 Initsiaalid/Initials L.P.
 Kuupäev/date 16.03.09
 PricewaterhouseCoopers, Tallinn

LISA 4 (jätkub)

Kulu IT Süsteemid ja arendus kajastab Eesti Pangalt ostetud infotehnoloogia teenust arvestusliku kuluga 30 000 krooni ühe kasutaja aastakulu ja Finantsinspeksiooni IT arendusprojektide kulu.

Töölähetusena käsitletakse Finantsinspeksiooni esindamisega ja järelevalvelise koostööga seotud lähetusi.

Töölähetused olid eelkõige seotud CESR-i, CEIOPS-i, CEBS-i komitee ja alamkomiteede kohtumistega ja koostöö arendamisega Euroopa Liidu ja kolmandate riikide järelevalveasutustega. Töölähetuste kuludes kajastatakse ka Eestis registreeritud järelevalvesubjektide välisriigis asuvate tütarettevõtjate järelevalve teostamisega seotud kulusid. Kokku toimus Finantsinspeksioonis 2008. aastal 223 töölähetust. 2007 aastal oli töölähetusi 192.

Bürookulu sisaldab Finantsinspeksiooni perioodika ja raamatute kulu, tõlketööde, kontoritarvete, nõupidamiste ja esinduskulu, kõnekulu ja transpordikulu.

Koolituskuluna käsitletakse Finantsinspeksiooni töötajate osalemist koolitustel kodu- ja välismaal, sh. koolituslähetuste kulu. 2008. aastal moodustas keskmine väliskoolituse kulu 19 857 krooni ja riigisisese koolituse kulu 4 776 krooni. Peamisteks koolitusvaldkondadeks olid kapitaliregulatsiooni arendamine pangandus- ja kindlustussektoris, väärtpaberituru järelevalve, juriidilise kompetentsi arendamine ja oluliselt on edendatud ka töötajate keeleõpet.

Liikmemaksudena kajastatakse Finantsinspeksiooni poolt järgmistele rahvusvahelistele organisatsioonidele tasutud liikmemakse: CESR, IAIS, BSCEE, CEIOPS, CEBS, IOSCO.

Raamatupidamiskulu on Eesti Pangalt ostetava kuluarvestuse, osalise juhtimisarvestuse, palgaarvestuse, laenuarvestuse, maksete ja arvelduste teostamise kulu.

Põhivara rendikulu hõlmab Finantsinspeksiooni poolt makstud renti Eesti Pangale, mis arvestatakse Finantsinspeksiooni kasutuses oleva põhivara, st IT riist- ja tarkvara ning inventari kohta aasta baasil. Rendi suurus võrdub Eesti Panga vastava põhivara amortisatsiooni määraga. Materiaalseks põhivaraks loetakse Finantsinspeksiooni majandustegevuses kasutatavaid varasid kasuliku tööeaga üle ühe aasta ja maksumusega alates 50 tuhat krooni.

Tarbijateavituse ja reklaami kulu hõlmab Finantsinspeksiooni tarbijaveebi www.minuraha.ee väljatöötamise ja arendamise kulu, tarbijatele suunatud infomaterjalide väljaandmise ning Finantsinspeksiooni aastaraamatu kulu.

Teabeagentuuride kulu sisaldab teabeagentuuride kasutustasu ning Finantsinspeksiooni interneti kodulehe kulu.

Personaliotsing sisaldab Finantsinspeksiooni töötajate värbamiskulu.

Õigusabi ja konsultatsioonid kirjel kajastatakse Finantsinspeksiooni kulusid ekspertide kaasamisele, erakorralistele audititele, õigusarvamustele ja õigusabile seoses Finantsinspeksiooni järelevalvetegevusega.

Auditorkontrolli kulu kajastab Finantsinspeksiooni tulude ja kulude aruande auditeerimise kulu. Finantsinspeksiooni seaduse § 51 lõike 3 kohaselt auditeerib Finantsinspeksiooni tulude-kulude aastaaruannet Eesti Panga audiitor.

LISA 5

Muud kulud

tuhandetes kroonides

	2008	2007
Hüvitised ja soodustused	326	389
Kultuur ja sport	323	384
Kokku	649	773

Hüvitised ja soodustused on sünnitoetus, erakorraline toetus ja töötajate tervishoiu tagamise ning sportimisega seotud kulutused. Samuti kajastatakse antud kulukirjel Finantsinspeksiooni töötajatele osaluspensioni maksete kompenseerimist 1/3 ulatuses, kuid mitte rohkem kui 10% osaleja aasta brutopalgast.

Kultuur ja sport kirjel kajastatakse Finantsinspeksiooni töötajale suunatud ürituste kulu.

LISA 6

Eesti Pank maksab intressi Finantsinspeksiooni arvelduskonto keskmise jäägi alusel ja intressimääraks on eelmise kvartali Eesti Panga välisvaluutareservi tootlus.

Initsialiseeritud ainult identifitseerimiseks	
Initialed for the purpose of identification only	
Initsiaalid/Initials	L. P.
Kuupäev/date	16.03.09
PricewaterhouseCoopers, Tallinn	

BILANSS

tuhandetes kroonides

VARAD	31.12.2008	31.12.2007
Raha ja pangakontod	95 939	92 098
Järelevalvetasude nõuded	4 613	1 519
Varad kokku	100 552	93 617
KOHUSTUSED JA RESERV		
Võlad töövõtjale	4 020	3 027
Maksuvõlg	1 360	1 146
Mitmesugused võlad	2 288	7 870
Tulevaste perioodide ettemakstud tulud	57 495	53 844
Kohustused kokku	65 163	65 887
Reserv	27 729	24 670
Aruandeaasta kasum	7 660	3 060
Reserv ja aruandeaasta kasum kokku	35 389	27 730
Kohustused, reserv ja aruandeaasta kasum kokku	100 552	93 617

SELGITUSED 2008. AASTA BILANSI KOHTA

Raha ja pangakontodel on kajastatud arvelduskonto jääki Eesti Pangas.

Järelevalvetasu nõuded on Finantsinspeksioonile laekumata 2009. aasta järelevalvetasu ettemaksed summas 4 613 tuhat krooni.

Võlad töövõtjale sisaldab palgavõlga ja puhkusekohustust. Palgavõlg hõlmab Finantsinspeksiooni töötajatele väljamaksmata palgakulu summas 2 394 tuhat krooni. Puhkusekohustus kajastab Finantsinspeksiooni arvestuslik puhkusekohustust töötajate kasutamata puhkuste osas on summas 1 626 tuhat krooni.

Maksuvõlg kajastab Finantsinspeksiooni palkadega seotud maksukohustust.

Mitmesugused võlad sisaldavad Eesti Panga poolt 2008. aastal kaetud Finantsinspeksiooni kulusid, mille Finantsinspeksioon kompenseerib Eesti Pangale 2009. aastal. Finantsinspeksiooni kulud kajastatakse aastaaruandes tekkepõhiselt.

Tulevaste perioodide ettemakstud tulude all kajastatud 2009. aasta järelevalvetasude ettemakseid.

Reserv - Tulenevalt Finantsinspeksiooni nõukogu märtsi 2008. aasta otsusest määrati 2007. aasta kasum summas 3 060 tuhat krooni täies ulatuses reservi. Reservi jääk 2008. aastaks moodustas 27 729 tuhat krooni.

Aruandeaasta kasum 2008. aastal oli 7 660 tuhat krooni.

SÕLTUMATU AUDIITORI ARUANNE

Finantsinspeksiooni nõukogule

Oleme auditeerinud kaasnevat Finantsinspeksiooni tulude-kulude aastaaruannet, mis sisaldab 31. detsember 2008 lõppenud aruandeaasta tulude-kulude aruannet, oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ja muid selgitavaid lisasid.

Juhatuse kohustused tulude-kulude aastaaruande osas

Juhatuse kohustuseks on tulude-kulude aastaaruande koostamine ning õige ja õiglane esitamine kooskõlas Finantsinspeksiooni seadusega ja kaasnevas tulude-kulude aastaaruandes kirjeldatud „Arvestuspõhimõtetega“. Selle kohustuse hulka kuulub asjakohase sisekontrollisüsteemi kujundamine ja töös hoidmine, mis tagab tulude-kulude aastaaruande korrektse koostamise ja esitamise ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta; asjakohaste arvestuspõhimõtete valimine ja rakendamine; ning antud tingimustes põhjendatud raamatupidamishinnangute tegemine.

Audiitori kohustused

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust tulude-kulude aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega. Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanõuetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamaks põhjendatud kindlustunnet, et tulude-kulude aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab tulude-kulude aastaaruandes esitatud arvnäitajate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad audiitori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et tulude-kulude aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab audiitor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase tulude-kulude aastaaruande koostamiseks ning esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja tulude-kulude aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab kaasnev tulude-kulude aastaaruanne olulises osas õigesti ja õiglaselt Finantsinspeksiooni finantstulemust 31. detsember 2008 lõppenud aruandeaastal kooskõlas Finantsinspeksiooni seaduse ja kaasnevas tulude-kulude aastaaruandes kirjeldatud „Arvestuspõhimõtetega“.

Tiit Raimla
AS PricewaterhouseCoopers

Stan Nahkor
Vannutatud audiitor

16. märts 2009